

ТРИДЕНЬК: REVUE NEVOUMADAIKE, UKRAINIENNE, TRIDEN'U

исло 15 (323) рік вид. VIII. 10 квітня 1932 р. Ціна фр. 2. Prix 2 fr.

Париж, неділя, 10 квітня 1932 року.

Стаючи на розмову звичайну з читальником ласкавим, хочемо ми сьогодні зняти річ не про політику високу, не про ролю і значіння еміграції нашої, як суцільного, не про ґрунтовні питання і найпекучіші потреби її взагалі.

Хочемо ми сказати кільки слів про буденне життя наших людей на чужині, і то не по велелюдних столицях, де скупчилася сила нашої еміграції, не по великих містах, багатих на культурні сили. Річ не про старі і сильні громади, які давно існують, об'єднують коло себе по кількидесят чоловіка і стоять на твердому ґрунті економічному. Річ про що-денне життя і працю тих наших людей, які світами розкидані живуть малими гуртками по найглухіших закутках.

Чи ви уважно, читальнику ласкавий, переглядаєте дрібні хронікальні замітки, де пишеться про те, чим і як живе та побивається український емігрант в далеких од культурних центрів місцях?

Як що ні, — дуже радимо звернути власне на них увагу: вони того варті.

Порівняйте річне справоздання різних місцевих відділів УЦК у Польщі, що їх «Триzub» подає цілу низку і що в них короткими словами оповідається про роботу минулого року. Придивіться, як живуть і що роблять для національної справи наші люде десь в глушині Біловіжської Пуші, або на забутому Богом і людьми тартаку в Болгарії. Пригадайте, яку діяльну участь бере у всіх проявах національного життя українська робітничка сім'я, що складається переважно з козаків, на цукроварні в Гавані. Перечитайте уважно допис у минулому числі

про життя невеличкої купки наших людей, що їх доля закинула далеко від залізниці в саме серце дикої Савої — в Шато-де-ля-Форе. Чи вас не вразила та внутрішня дисципліна цього десятка одірваних од світу людей, та свідомість свого обов'язку перед рідним краєм, яка знайшла свій вираз у їхніх простих і твердих пунктах: «Я хочу — я буду»

Можна тільки щиро радіти з того глибокого розуміння ваги організації, з живого інтереса до головних питань національного життя, з того високого рівня самосвідомості і почуття обов'язку, який дозволяє нашим людям — часто простим і невченим — гідно представляти українське національне ім'я перед чужинцями.

Кожен здобуток, нехай дрібний, на організаційному полі — гурток, бібліотека, каса допомоги, хор, трупа, оркестра — свідчить про життєздатність нашої еміграції, про її витривалість. Проста ніби річ впорядити національне свято, зробити виставу, концерт, але подумайте, якої треба відданості рідній культурі, щоб спромогтися зробити те, уриваючи час од спочинку, після цілоденної тяжкої праці для шматка насущного хліба, зробити те в глухому закутку власними заходами і своїми силами.

Коли пригадати надзвичайно тяжкі умови, в яких те все робиться, гостру економічну кризу, яка всім дається в знаки, то заслуга перед рідним краєм тих непомітних робітників стає ще більшою.

Кожен, хто робить оте дрібне, мале діло культурне десь там у глушині, кожен, хто допомагає своєю роботою зміцненню організаційних форм життя на еміграції, хто зв'язує інтереси свого невеличкого гуртка з життям тих центрів, які об'єднують нас на чужині во ім'я спільної мети,—кожен тим самим вносить і свою частку в загально-національної ваги працю.

«Дяка і шана робітникам щирим!

«Сором недбалим усім!»

Переклад Св. Письма та книг богослужбових на українську мову

Справа перекладу Св. Письма та богослужбових книг лежить в основі національної культури кожного слов'янського народу. Започаткована працею свв. Кирила і Методія, що здобули собі в історії славу «первоучителів слов'янських», та справа знаходить тривкий ґрунт і

в історії української національної культури. В найстарших рукописах, які маємо ще з XI-XII стт., бачимо певне зближення слов'янського — властиво старо-болгарського — тексту до народньої мови. Поруч з тим, для більшої зрозумілості тексту, був ще звичай подавати на берегах рукописів пояснення окремих незрозумілих слів живою мовою; з часом, при дальшому переписуванні, ці пояснення в що-раз більшому числі заводилися до самого тексту, замінюючи там незрозумілі слова, і таким чином текст рукописів Св. Письма все більше зближався до живої народньої мови. Та тенденція зближення тексту Св. Письма до живої мови не тільки не перестає, але й приймає більш сталі форми з початком друків Св. Письма. Особливо характерно цей напрям позначився в друках «Біблії Рускої» Франциска Скорини на початку XVI ст. та численних виданнях т. зв. «Учительних Євангелій».

Особливі обставини церковного і взагалі релігійно-національного життя на Україні повели до того, що від часткової українізації слов'янського текста Св. Письма довелося перейти до спроб основного його перекладу на живу українську мову — «для ліпшого вирозуміння посполитого люду». Поставлений на межі двох культурних світів — східного та західного — український народ вже самою долею покликаний був до того, щоб свідомо поставитися до тих світових культур, які тут сходилися, та практично виявити своє до них відношення. Найперше та найгостріше довелося поставити собі таке завдання в сфері релігійно-національній. Потреба релігійно-національного самовизначення, що невідступно стала перед нашим народом, примусила в першу чергу вдатися до основного джерела релігійної думки — до Св. Письма, а щоб воно найглибше дійшло до свідомості народньої маси, треба було подати його в зрозумілій формі, найближчій до живої, матерньої мови народа. З часом, чим далі все менше могли задовольняти в цім напрямі вже практиковані способи, що служили для того, — як наближення слов'янського тексту до живої мови через часткову зміну його правопису й лексичну (що бачимо вже в перших наших рукописах і друках) та через українську вимову слов'янського тексту в процесі його вживання. Все більше почувалася потреба мати текст Св. Письма цілком приступною і зрозумілою мовою. Це й було основною причиною появи у нас численних перекладів Св. Письма на українську мову (Пересопницьке Євангеліє, Волинське Євангеліє, переклади В. Тяпинського, В. Негалевського та ин.).

За часів московського церковно-національного гніту, в яке попала українська церква з кінцем XVII ст., уживання Св. Письма українською мовою дуже утруднялося. Але старі церковно-народні традиції у нас не переривалися й жили твердо серед громадянства, що близько приймало до серця інтереси своєї нації і церкви. Ці поновлені та поглиблені тенденції особливо дають себе знати, коли українське живе народне слово, що за несприятливих загальних політичних обставин в Росії та в Австрії жило тільки серед простого народу та духовенства, стає з початком XIX ст. могутнім джерелом українського національного відродження. Поруч з загальним літературним відродженням відновлюється традиція перекладу Св. Письма на українську мову. Майже

одночасно Григорій Квітка в Харькові та Маркіян Шашкевич у Галичині починають перекладати окремі витяги із Св. Письма. М. Шашкевич переклав I-V глави євангелія Матфія та ціле євангеліє Іоана. Року 1859 друкуються «Псалмы, переложенные на малорусское нарѣчіе» проф. Михайлом Максимовичем. Переклади окремих псалмів бачимо й серед творів Шевченка; це не буквальний переклад, але надзвичайно влучна передача думки і настрою первотворів, що по силі вислову та високій поезії з ними дорівнюється. Український письменник Волод. Олександрів, навчившись єврейської мови вже 53-літньою людиною, перекладає з єврейської на українську мову книги Битія, Исход, Йова, Товита та в поетичній формі перекладає Псалтирь; в друку з перекладів Олександрова появилася лише частина віршованого перекладу Псалтиря («Тихомовні співи на святі мотиви», 1893 р.). Просвітній український гурток на чолі з М. Костомаровим, оголошуючи в «Основах» (1862 р.) про збір грошей на видання українських книжок, повідомляє, що між іншими книжками «перекладається на нашу мову Євангеліє і пишеться священна та церковна історія». Та всі ці уривчасті спроби перекладу Св. Письма, так само як і інші основні праці в цім напрямі, знайшли для свого опублікування непобориму на довгий час перешкоду в тих репресіях, які зазнало українське слово від російського уряду — державного і церковного однаково. Але жива й тверда свідомість української церковної громади яскраво виявилася, серед інших фактів, в непоборимих змаганнях до засвоєння в рідній формі слова Божого, як основного джерела церковно-національної свідомости.

Тому зовнішні заборони не могли припинити руху в напрямі націоналізації Св. Письма; лише той рух, як і раніше, прийняв характер приватної ініціативи та реально міг проявитися лише по-за межами російської держави, по-за межами впливу російського Синоду. Український письменник Пантелеймон Куліш, православний, разом з українським ученим Іваном Полюєм, греко-католиком, dokonують перекладу майже цілого кодексу Біблії спільними силами. Але переклад цей, виданий Британським Біблійним Товариством, заборонено було ввозити в межі Росії; та не дозволялося друкувати й інших перекладів, хоч спроби в тім напрямі не припинялися і розважливі голоси не переставали доводити державній та церковній владам про всю велику шкоду від тих репресій не лише для культури, але й зокрема для справ церковних. Між іншим не дозволено було видрукувати переклад Євангелія та Діянь Апостольських, що був dokonаний ще р. 60-го П. Морачевським та здобув найприхильнішу оцінку з боку російської Академії Наук; переклад цей побачив світ аж після першої російської революції — р. 1906. Тексти ж богослужбові почали перекладати лише по останній великій революції.

Коли зважити, яке велике значіння мав у свій час переклад Св. Письма та богослужбових книг на слов'янську мову, а в дальшому мали переклади на мови чеську, українську, польську та Лютерів переклад на мову німецьку, то легко зрозуміти, що український переклад Св. Письма, як і книг богослужбових, матиме надалі, як і раніше,

значіння чинника, що зміцнює основи не лише церковного життя, але й основи нашої національної культури.

Тому й не дивно, що традиція перекладу біблійних та богослужбових текстів не припинилася ні в умовах тяжких релігійних нагінок під комуністичною владою, ні в умовах еміграційного життя українського громадянства. Один з практичних кроків в цьому напрямі єсть утворення Комісії перекладу Св. Письма та книг богослужбових при Українському Науковому Інституті в Варшаві. Головування в тій Комісії прийняв на себе Голова Православної Церкви в Польщі митр. Діонісій. Подаємо нижче відомості про початок праці цієї комісії.

* * *

На перше засідання, в помешканні Інститута, прибули: Голова Комісії Його Блаженство Діонісій, митрополит Варшавський, Волинський і всієї Польщі, Заступник Голови О. Г. Лотоцький, Секретарь В. О. Біднов, члени Комісії — о. архимандрит Полікарп, свящ. І. Губа, Є. С. Богуславський, П. І. Зайцев, М. П. Кобрин, О. Ф. Лапинський, В. В. Якубовський.

Голова Комісії, Блаженний митр. Діонісій виголосив вступне слово: «Давно минули ті часи, коли люде мали й висловлювали переконання, що до спасіння провадять Св. Письмо та Богослуження тільки на трьох мовах. З прищепленням до лози Христової — св. Церкви — ріжних народів з усією силою повстала справа перекладу Письма Св. та богослужбових книг на мови цих народів. Цій справі особливо спричинилося навернення до Христа слов'янських народів, що мали щастя дістати Св. Письмо й богослужбові книги в рідній мові від св. Первоучителів своїх Кирила й Методія, які на протязі всього життя свого поборювали трьох-язичну ересь.

«Погляди св. Первоучителів слов'янських повинні стати провідними для всіх часів і для всіх слов'янських народів, а тому в церковних людей не може й сумніву виникати що-до законности та пожиточности перекладу Св. Письма та богослужбових книг на ті слов'янські мови, що значно відійшли від свого спільного коріння — язика старо-слов'янського.

«Воля Божя, «благая и совершенная», виявилась у формі існування на землі ріжних мов, що визначають істоту ріжних народів. Кожний народ од Бога дістав певні національні таланти, які має завданням розвивати та помножувати, а затим і вливати їх у загальну скарбницю людського життя, аби з національних талантів усіх народів повстала загальна гармонія життя, що надавала б зміст для людського життя та витворювала радість життя, бо Господь сотворив рід людський для радости й щастя. І для правдивого розвитку кращих рис кожної нації потрібні святі основи волі Божої, що знаходимо їх у слові Божому.

«Звідси перше й найважливіше завдання нашої Комісії — провадити свою роботу згідно з волею Божою, аби переклад Св. Письма і богослужбових книг на українську мову не мав ніяких інших підстав для себе, окрім думки про спасіння душ, що жадають небесної гармонії життя на землі та прагнуть од землі до неба. З історії церкви ми знаємо, що наші св. ченці Київсько-Печерські постом та молитвою підготовлялися до малювання святих ікон та переписування книг Св. Письма й богослужбових. З молитвою мають провадити і нашу справу перекладу всі працівники в нашій Комісії, як справжні трудівники спасенного слова.

«Минули ті часи, коли справа перекладу священних та богослужбових книг була справою тільки побожної пильности й не потребувала особливої вчености. Зараз, коли науки та мистецтва розвинулися до найбільш прониклих меж їх розуміння, не можна не рахуватися з науковими вимогами, які ставляться взагалі до кожної справи, а особливо тої, що сполучена з науковими товариствами й виходить з них для народнього вжитку.

«Звідсти повстає її друге, вельми важливе завдання — провадити справу перекладу священних та богослужбових книг з додержанням усіх наукових вимог, які ставляться до цього перекладу з боку богословської думки, лінгвістики та філології.

«Та слово Боже, як і воля Божа, звернено не лише до вчених та великих цього світу. Така його властивість, що воно дає насолоду і для високих умів та животворить серце малих цих. Звідси бачимо ми і третє істотне завдання нашого ділання — можливу простоту та приступність перекладу священних та богослужбових книг, щоб і найпростіший розум знаходив в ньому для себе «глаголи життя вічного».

«Але це зовсім не значить, що наш переклад коначно має наблизитися до висловів нашої звичайної бесіди. Адже-ж в Св. Письмі та богослужбових книгах знаходимо багато виразів, які в своїй благодатній старослов'янській формі роблять особливо сильне вражіння на душу. І не слід порушувати того, що вже саме по собі величис та високе, що заховує в собі оту священну містику, яка така близька та зрозуміла кожній віруючій душі.

«Проте, запрошення мене до участі в нашій Комісії й уділення мені чести її відкриття та головування в ній самі по собі говорять і свідчать про те, що члени Комісії відають себе під захист св. Церкви та перейняті найгарячішим бажанням трудитись на славу Божу, на пожиток св. Православної Церкви та на зміцнення вірних душ побожного й боголюбивого українського народу.

«З правдивим задоволенням зазначаючи такий добрий настрій членів нашої Комісії, я призиваю на працю їх Боже вседіюче благословення та во ім'я Боже odkриваю засідання Комісії».

По закінченню цього слова проф. В. Біднєв прочитав черговий в порядку дня доклад: «Стан справи перекладу Св. Письма і книг богослужбових». Докладчик подав історичні відомості про переклад на українську мову Св. Письма і богослужбових книг. Перша поважна спроба перекладу Св. Письма належить інспекторові Ліцею кн. Безбородка в Ніжній П. С. Морачевському, що на початку 60-х рр. XIX ст. переклав з грецького тексту Четвероевангеліє та книгу діяній Св. Апостолів. 1861 р. член Академії Наук Срезневський та Никитенко ухвалили його переклад Четвероевангелія з погляду науково-філологічного, а єпископ калужський Григорій (Міткєвич) — з погляду церковно-богословського (розглядав з доручення Синоду). Але переклад не було ухвалено Синодом з мотивів: далеких од інтересів церковних та наукових. В 1870-71 рр. П. Куліш і Відні видає свій переклад Четвероевангелія, переглянутий Ів. Пулюєм. 1880 р. Британське Біблійне Т-во випускає Новий Завіт в перекладі П. Куліша і Ів. Пулюя, а 1903 р. коштом того ж Біблійного Т-ва у Відні видано українську Біблію (без неканоничних книг) в перекладі П. Куліша, Ів. Пулюя та Ів. Левицького-Нечуя. 1905 р., з ініціативи голови Комітета Міністрів гр. С. Вітте, Синод доручив подільському єпископові Парєєнієві (Левицькому) підготувати до друку Четвероевангеліє в перекладі Морачевського. Для зредагування цього тексту утворено було дві комісії: при Академії Наук в Петербурзі під головуванням академіка Ф. Корша, при чому в склад тої комісії входило кілька українців, в тому числі й О. Г. Лотоцький, а другу — в Кам'янці. На протязі 1906-1911 рр. було видруковано в Москві окремі свангелія в слов'янському й українському текстах, а згодом — лише в українському тексті. В кінці 1919 р. міністерство ісповідань Української Республіки утворило в Кам'янці перекладову комісію, яка встигла перекласти й видрукувати книгу «Діяній Апостольських» (Кам'янець-Подільський, 1920). В XX ст. бачимо спробу видання Св. Письма в українській мові і з боку уніятської церкви в Галичині. 1903 р. з'являється у Львові доконаний митратом А. Бачинським переклад Нового Завіту та Псалтирі «на язык народно-руській». В 1921 р. у Жовкві видано переклад Нового Завіту свянц. Ярослава Левицького, а в 1925 р. — у Жовкві його ж переклад Псалтирі з грецької мови.

Що-до перекладу на українську мову богослужбових книг, то з відомих зовнішніх причин та справа реально ставиться лише в 1917-19 рр.

На початку 1920 р. Всеукраїнська Православна Церковна Рада в Києві ухвалила «Чин Божественної Літургії святого отця нашого Івана Золотоустого». Організована затим в Кам'янці міністерством ісповідань Української Народньої Республіки перекладава комісія зробила де-які поправки цьому тексті і в жовтні того ж 1920 р. знов видрукувала на кошти братства Св. Кирила і Methodія. Кам'янецька комісія взяла за підставу для свого перекладу літургію св. Іоанна Золотоустого (Львів 1922). В Києві було надруковано переклади богослужбових книг: «Требник» (1919) в трьох виданнях — текст найпотрібніших богослужбових чинів; «Октоїх» (1923 р.) — значно скорочений; «Часословець» (1925 р.) — те-ж скорочений; «Всесошнна служба Божа» (1923 р.) та «Молитовник» (1925 р.). Можливо, що було видано й інші книжки, але ж докладчик не має про те відомостей. Подальше в Києві було видано: «Свята служба Божа св. Василя Великого» в перекладі П. Табінського і «Парастас» — перекладі А. Річинського та П. Табінського, «Часослов» з зміненним порядком відправ, під заголовком: «Свята відправа вечірня і рання» (Львів, 1922), проф. І. Огієнка. З Тріоді Цвітної проф. І. Огієнко переклав відправи Великодню та Зелених Свят. Нарешті треба згадати про переклади молитовників. В 1917 р. появилася молитовник архієп. Олексія (Дородничина) з двома текстами та поясненням поодиноких слов'янських слів, в 1918 р. вийшов В. Гарашенка та катеринославського видавництва «Стежка», — обидва з двома текстами, в 1920 р. у Кам'янці видання Кирило-Методієвського братства, з одним лише українським текстом (з нього передруковано наборове видання в Каліші). На протязі 1922-1928 р. появилися три видання молитовника проф. І. І. Огієнка з благословення Його Блаженства митрополита Діонісія. На підставі сказаного докладчик ставить завдання комісії: а) перекласти ті відправи та книги, які ще й досі не перекладено, і б) надати одноманітний, потрібний для вжитку, текст уже зробленим перекладам.

З пропозиції О. Г. Лотоцького, М. П. Кобрин подає відомості про працю Крем'янецької групи Комісії. В червні біжучого року в Крем'янці утворилася підкомісія з кількох осіб (М. П. Кобрин, Л. К. Данилевич, А. В. Котович та ин.), яка провадить переклади біблійного тексту та богослужбового. Тут ухвалено перекласти Св. Письмо з грецького тексту, що мав виключне значіння в історії християнства, бо ним користаються і апостоли в книгах Нового Заповіту. Підкомісія уживає для перекладів грецький текст в 9-му Синодальному виданню Нового Заповіту; одним слов'янським текстом обмежуватися не можна тому, що в слов'янській Біблії зустрічаємо неясні слова й вирази, іноді не точні, а грецький текст допоможе висвітлити ці місця. Вульгати або протестантські переклади брати за підставу неможливо тому, що там трапляються місця з спеціально латинським або протестантським розумінням грецького тексту. При перекладі слід уникати вульгаризмів і для того зберігати де-які слов'янські слова, до яких ми добре при звичайлися. Переклад треба перевіряти спільно, а для бездоганної стилізації звертатися до послуг письменників-стилістів, бо переклад повинен мати сталі значіння. В першу чергу необхідно докінчити переклад Нового Заповіту і Псалтиря, бо того вимагають як практичні потреби, часте уживання в богослуженні цих книг, особливо Псалтиря, так і потреби науково-богословського порядку, потреби встановлення й вироблення богословської термінології. Доповнення своє М. П. Кобрин закінчує заявою, що він уже переклав книгу Діянь, всі листи Апостольські та Апокаліпсис і свій переклад передає до розпорядження Комісії. З інших членів крем'янецької підкомісії Л. К. Данилевич перекладає Паремії.

Проф. О. Лотоцький в своїй докладі «План роботи Комісії» перш за все констатує ті результати, які вже до цього часу досягнуто в справі перекладу Св. Письма та книг богослужбових на українську мову. Беручи на увагу широту завдань Комісії, а при тому обмеженість її можливостей, мала б вона поминати те, що вже задовольняюче зроблено, а в тому, що вимагає ще праці, спинитися в першу чергу на найпотрібнішому. Тому

не мала б Комісія займатися текстом Четвероевангелія, виданого російським Синодом, хоч де-які окремі місця того перекладу вимагали б перегляду. З інших Новозавітних книг слід в першу чергу зупинитися на книзі Діян Апостольських. На жаль, Комісія не може в даний час використати перекладу П. Морачевського, — цей переклад знаходиться в архіві синодальному в Ленінграді. Комісія може поки що користуватися, як матеріалом, перекладами: 1) друкованою Біблією видання Британського Біблійного Т-ва, 2) друкованим у Кам'янці перекладом Комісії Кирило-Методієвського Братства, 3) друкованими галицькими перекладами О. Бачинського та Я. Левицького, 4) найновішим перекладом М. П. Кобрини.

Матеріалом для перекладу Листів Апостольських та Апокаліпсиса стають праці П. Куліша (в Біблії Британського Т-ва) та М. Кобрини. Над перекладом Листів Апостольських працює нині і П. Зайців.

З Біблійних книг старозавітних найперше, в порядку, місце мало б належати Псалтирі, що найбільше вживається у відправах церковних. М. П. Кобрин годиться злагодити цей переклад в першу чергу, і цей переклад, з передмовою та критичними коментаріями, міг би бути першим друкованим виданням Комісії.

Дальшою, в порядку практичної потреби, працею Комісії що-до перекладу Старозавітних книг має бути переклад Паремій, — над цим годиться потрудитись Я. К. Данилевич.

З книг богослужбових в першій черзі стоїть переклад св. Літургії. Перегляд вже існуючих перекладів Літургії св. Іоана Золотоустого та св. Григорія Двоуслова доцільно було б доручити В. О. Біднову, а переклад Літургії Св. Василя Великого — Я. К. Данилевичеві.

Найбільш уживану богослужбову книгу — Часослов — міг би опрацювати архим. Полікарп, порівнявши і звівши всі існуючі переклади цієї книжки. При тому слід використати переклади, dokonані на Україні після 1918 р. — ті тексти вже мають в розпорядженню Комісії і будуть розмножені для користування її членів. При dokonанню цієї роботи послідовно було б тому ж о. архим. Полікарпові опрацювати служби Божі — Вечірню і Ранню.

З Минеї Святочної слід перекласти служби на найбільш поширені на Україні храмові свята та найбільш шанованим тут святим, всього приблизно 25 служб. Основою для цього були б численні переклади, dokonані невтомним працівником на цьому полі о. Іваном Губою.

Окремі частини Октоїха перекладено заходами Церковної Ради на Україні; корегування і довершення перекладу цієї книги приймає на себе В. В. Якубовський.

Переклад книг Тріоді — Пістної і Святочної — доцільно було б доручити Крем'янецькій групі Комісії.

Матеріал для перекладу Требника в значній мірі підготовлено працями о. Івана Губи та Церковної Ради. Основну для перегляду Комісії, працю в цій ділянці міг би dokonати о. Губа. При остаточній редакції перекладу цієї книги слід, в провідних її частинах, використати Требник митро. Петра Могили.

Комісія, на думку докладчика, не виконала б свого завдання, коли б не dokonала спроби усталення українського тексту загально-вживаних молитов, які по різних виданнях молитовників друкуються з одміними. Цю працю докладчик прийняв би, з доручення Комісії, на себе.

Це той мінімум потреб, що для Комісії, в її фактичних можливостях, стає максимумом.

Для dokonання зазначеної програми в її цілому виникає потреба збільшити склад Комісії, — збільшення це могло би бути переведено президією Комісії з благословення Його Блаженства.

Основою для перекладів мав би бути текст грецький, що став такою основою і для перекладу слов'янського. Цей останній має бути уважливо використано, коли слов'янське слово органічно увійшло в мову українську. Особливо необхідно це у випадках, коли ухилення від такого ужива-

ого слова провадило б до певного вульгаризму, якого безумовно треба
никати.

Доклад закінчується повідомленням, що потрібні богослужбові кни-
и в грецькій мові вже замовлено.

Після зауважень і пояснень з боку окремих членів Комісії — Влади-
и Митрополита, Є. С. Богуславського, П. І. Зайцева, М. П. Кобрини,
) І. Лотоцького, позиції останнього докладу в засаді прийнято і справу
детального розподілу праці по-між членами Комісії доручено президії.

Церковник.

Наш наступ

II

(Чергова сесія Міжнародної Унії для Ліги Націй в Брюсселю)*

Ранком 21-го березня засідала постійна політично-правна комісія
Унії Т-в для Ліги Націй в Брюсселю. З важливіших справ на порядку
дня зазначимо про критику Ліги Націй та про методи, як піднести гро-
ладське довір'я до неї, про порядок втручання Ради Ліги Націй в кон-
флікти по-між державами, членами Ліги, і нарешті про китайсько-япн-
ський конфлікт. Властиво, в основі двох перших питань покладено було
о досвід цього конфлікту. Але останній, на ці дні принаймні, вже втра-
ив свою гостроту. Далекосядні події розглядалися б лиш теоретично
в дебатах відчувалося побоювання представників різних держав, щоб
одібні події не повторилися і в якійсь іншій частині земної кулі. Від-
увався приглушений страх держав (особливо менших), щоб і на них
не зроблено було несподіваного нападу. Довші міркування в цій справі
одав польський делегат. Здебільшого всі обвинувачували Раду Ліги
Націй за нерішучість, і особливо різко висловлювалися що-до поведінки
великих держав. Цю критику подекуди підтримували і самі представники
них останніх в Унії. Цікава була увага бельгійського правника Анрі
Ролена, що, властиво, китайці самі трохи винні, коли Рада Ліги Націй
не виступила рішучіше супроти японців, не порвала, наприклад, з ними
відносин. Чому вона мусіла це робити, коли самі китайці на протязі усьо-
конфлікту не розривали з японцями дипломатичних відносин?

Пристрасті навколо цих дебатів не розгорілися: справи ці передали
о спеціальної підкомісії і перейшли до обміркування інших.

Тут треба помітити одно. Хотять чи ні того члени Унії, а справи,
в'язані з ССРСР, все частіше і частіше виходять на сцену. А тим самим
розгортається поле для діяльності української делегації.

Звичайно, не могла комісія обминути справи розбродження. Бельгій-
ський делегат Анрі Ролен, який в Унії вважається за найбільшого фахів-
ця в тій справі, знов бере слово. Це він був докладчиком що-до розброджен-
ня на загальних зборах Унії в Будапешті. Це він (п. Ролен соціаліст і,
як кажуть, близка до Вендервельде людина) відповідав українському,
обом румунським і югослов'янському делегатам, які звертали увагу
Асамблеї на воєнну небезпеку на Сході. Це він радив, щоб запобігти цій
небезпеці... запросити на конференцію в Женеву представника совітів
та підписати з ними разом пакт про розбродження. Вже тоді це викликало
багатьох усмішку. Але авторитет п. Ролена великий, майстер говорить
і добрий і його люблять слухати.

Цього разу він обмежився де-якими додатковими пропозиціями, з
них найважливішою була остання. Він говорив, що, коли обмежувати кіль-
кість зброї у самих держав, то так само треба обмежити і кількість зброї в
руках приватних осіб та право їх безконтрольно фабрикувати її. Цю про-
позицію п. Ролен гаряче підтримував, сказавши, що це парадокс — роз-
роблювати державу і одночасно дозволяти робити зброю приватним фабри-
кантам, це — божевільдя, це — скандал.

Слово забрав проф. О. Шульгин. Він вітає останню точку промови п.
Ролена додає нову, хоч і споряднену з нею, пропозицію. Нав'язуючи

*) Дієви «Тризуб» ч. 14 (322).

справу до своєї промови в Будапешті, п. Шульгин вносить такий проєкт додаткової резолюції в справі розбросня:

«Як не важливе обмеження і зменшення озброєння, що має бути прийняте кожною державою, необхідно вжити заходів для того, щоб, розброюючися, кожна держава з розвинутою індустрією не озброювала інші держави, менше розвинені індустріально. Це озброєння інших країн може переводитися не тільки в формі продажу зброї, що вже малося на увазі у різних підготовчих нарадах до сучасної конференції по розбросню, — але також у формі організації воєнної індустрії в країні індустріально відсталій».

Промовець одверто заявляє, що він перш за все має на увазі ССРСР. Та величезна воєнна індустрія, що там її створено в час п'ятилітки, збудована руками чужих держав та їх представників. Дуже ввічливо промовець просить вибачення у німецького делегата проф. Гетша, що мусить назвати його країну: « я міг би назвати й інші, наприклад, Америку, але дуже боюся того, щоб при наведенню конкретних прикладів мені все ж довелося б найчастіше цитувати саме вашу, пане професоре, країну» (усмішки в саті).

Наводить п. Шульгин тільки один приклад, а саме з обсягу хемічної промисловости: на підставі заяв німецького депутата до рейхстага Франца Кюнстлера — відомо, що на територіях ССРСР, в Троцках, було збудовано газовий завод, що його організувала на наказ німецького генерального штабу відома німецька фірма «Штольєнберг» у Гамбургу. Ця фірма перевела всю технічну організацію цього роду індустрії в ССРСР і спеціально організувала вироблення отруйних солей та газів, що удушують. Коло Самари та-ж сама фірма збудувала велику хемічну фабрику. Само собою, весь технічний персонал було привезено з Німеччини. Подібних фактів можна навести дуже багато.

— «Звичайно, такі явища, як і сама моя пропозиція, — закінчує п. Шульгин, — мають ширше принципове значіння, але мені, як українському делегатові, доводиться з особливим притиском її обстоювати, бо завдяки допомозі, що дали чужоземні держави совітам, затягнулася петля на шні українського народу. Саме через оці факти адреса нашого Товариства для Ліги Націй знаходиться не в Києві, а в Парижі (оплески). Ще раз: і цілком погоджуюсь з пропозицією п. Ролена і у нього позичу його ж слово: парадокс. Це справді парадокс — говорити про пацифізм, коли совіти озброюються до зубів. Це божевілья — залишати зброю в руках приватних осіб, забороняючи це державам. Але ще більше божевілья — озброювати совіти, де, що-правда, немає приватної індустрії, але де зброя робиться на всіх націоналізованих урядом фабриках; і нарешті ще одно слово позичу я у п. Ролена: скандал. Так, це скандал — говорити промови, читати доклади про розбросня і не згадувати про справу Схсду, не говорити про те про що всі ви думаете і з чим всі ви в душі погоджуєтесь зі мною. Це скандал замовчувати безперечну небезпеку миру, що йде від ССРСР» (оплески).

П. Ролен видимо не задоволений, але не відповідає ні слова. Але інші, і саме п. Стронський (Польща), пропонують пропозицію п. Ролена з додатком проф. О. Шульгина в розробленому вигляді поставити на остаточне обміркування комісії, що має ще раз з братися напередодні загальних річних зборів Унії. Пропозиція приймається одностайно.

Грузинська справа.

Ще в Перуджі в принципі було вирішено прийняти пропозицію швейцарського делегата проф. Бове що-до справи Грузії. На цей раз той же делегат запропонував аж два тексти резолюції, що має бути подана на загальних зборах Унії в Парижі. Цікаво відмітити, що тактика грузинського та українського Т-в дуже між собою різниться. В той час, як Українське Т-во що-разу посилає на конференцію Унії своїх делегатів, які беруть активну участь в житті Унії, одстоюючи не тільки суто українські

справи, а й цілу концепцію української політики, грузинські делегати здебільшого не приїждять навіть на конференції Унії і доручають іншим говорити за себе. В цьому мають свої плюси, але і свої мінуси. Довший текст резолюції, яку запропонував п. Бове поруч з гарячою обороною Грузії, містив в собі сподіванку, що, мовляв, увільнення Грузії станеться «мирним шляхом» через... демократизацію Росії... Хто знає чи такий кінець задовольнив би саміх грузин, а їх на зборах не було.

Проф. О. Шульгин з приводу такої сподіванки сказав, що, звичайно, було б добре, коли б увільнення Грузії, як і увільнення України сталося «мирним шляхом». На жаль, досі той шлях мало поміг поневоленим народам і коли-б вони, не дочекавшись волі мирним шляхом, взялися до зброї, щоб оборонити себе від окупантів, він би що найменше не осуджував цього акту... Коли зв'язувати увільнення Грузії з «демократизацією Росії», то цього довго довелося б чекати (та й щоб дала Грузії ця «демократизація»?)

З цими застереженнями українська делегація має голосувати за резолюцію з огляду на свої великі братерські симпатії до грузинського народу. І то тим більше, що становище і Грузії, і України цілком аналогічне. Однак промовець утримується від пропозиції сполучити в цій резолюції і Грузію, і Україну, бо єде-що специфічного в становищі Грузії, і він ніяк не хоче перешкоджати останній. Він тільки пропонує додати до резолюції речення, що Унія побивається як справою Грузії, так і долею інших поневолених народів. Без цього додатку виходило б так, що, відливши справу однієї Грузії, Унія показує тим, що не цікавиться іншими поневоленими народами.

В дальшому виясняється, що п. Бове здійснює довший текст (з вказівкою на мирні шляхи) і на обмірковування ставить коротший текст, що подаємо нижче.

По промові п. Шульгина негайно підіймається румунський делегат сенатор Пілат і пропонує прийняти резолюцію про Грузію з додатком українського делегата про симпатії до інших поневолених народів. Таку саму заяву слідом за ним робить і французький делегат п. Дюпюї. Далі виступає англієць і пропонує резолюцію взагалі зняти, бо вона занадто платонічна, а між тим такі ухвали мусять роздратувати совіти, з якими в Женеві доводиться порозуміватися. Ця заява викликає іронічні протести делегатів. А п. Бове встає і не без юмора заявляє, що, хоч він і ризикує поставити англійську делегацію проти швейцарської, він все ж настоює на прийнятті текста резолюції про Грузію, до якої він охоче прилучає додаток п. Шульгина. Резолюція приймається одногolosно (утрималися лише представники Англії та Німеччини) в такому вигляді:

«Асамблея Міжнародної Унії Т-в для Ліги Націй прийняла 5 червня 1924 року резолюцію з приводу окупації Грузії совітськими військами всупереч договору, складеному між московським та грузинським урядами. Ця резолюція просила Лигу Націй зайнятися грузинською справою в цілях звільнення цієї країни.

«Маючи найбільший інтерес до всіх поневолених народів, XVI-та Асамблея констатує з сатисфакцією, що Ліга Націй дійсно займалася двічі грузинською справою 1922 і 1924 рр. та прийняла резолюції, що закликали Раду Ліги Націй стежити за подіями з тим, щоб у відповідний момент дати Грузії можливість використати право на самоозначення. Асамблея сподівається, що Ліга Націй при допомозі своєї Ради доведе цю справу до щасливого кінця».

Прекрасне побажання, але в одному треба згодитися з англійською делегацією: воно чисто платонічне. Грузія, як і Україна, будуть у свій час, — може, скоріше, ніж де-хто думає, — вільними, але навряд чи велику роль відіграє в цьому процесі Рада Ліги Націй.

Підневільний труд в ССРСР.

По обіді 21 березня засідає нова комісія — європейська, на чолі якої стоїть польський делегат п. Стронський (депутат сейму, член партії народних демократів). Одним із пунктів порядку денного справи невольного і каторжного труду в ССРСР. Резолюція в цій справі запропонована була Комітетом Сходу вже рік назад, але і в Буда-Пешті і в Перуджі з формальних причин її все одкладалося. Одкладати справу — це, треба сказати, улюблене «рішення» як самої Ліги Націй, так і Унії для Ліги Націй. Знов докладчиком в цій справі є проф. Шульгин, що виголошує довший реферат хвилин на двадцять. Він спершу освітлює каторжний труд на півночі в лісах, аналізує загальні умови праці фабричних робітників і селян по колхозах, нагадує різні анкети, що вже переводилися в цій справі англійцями на підставі зізнань втікачів та англійських моряків. Згадує промову Молотова, що одкидає «наклепи», що в лісах півночі ССРСР користуються каторжною працею, але ці слова голови Совнаркому легко спростовуються самим законодавством ССРСР, яке приписує в різні відділяти на праці по лісозаготовках. Нарешті, докладчик звертає увагу присутніх на те, що члени Ліги Націй зобов'язалися самим пактом стежити за такими фактами, бо пакт цей забороняє не тільки їм самим вживати підневільну працю, але приписує боротися з рабською і підневільною працею і в інших країнах, з якими вони знаходяться в торговельних зносинах, хоч би ці останні країни і не належали до Ліги Націй. Таким чином питання про підневільний труд в ССРСР знаходиться цілковито в кадрі питань Ліги Націй і обов'язком Унії нагадати останній про це.

Несподівано п. Стронський настоює на тому, що доклад мусить бути писаним і через це справу треба одкласти. Таким чином, резолюція не попадає і на цю Асамблею. Між п. п. Шульгиним і Стронським зав'язується гаряча суперечка. Докладчик роздратовано говорить нарешті голові комісії:

«Коли ви знову на рік одкладате цю резолюцію, то сподіваюся, що ми вже й не потребуватимемо більше її. Події так розвиваються, що вона може бути вже застарілою».

Зрештою, виявляється, що комісія ще раз збереться до літньої Асамблеї, і п. Шульгин має час дати доклад на письмі з тим, щоб резолюція таки встигла попасти на Асамблею цього року.

В дебатах встиг взяти слово один з англійців і трафаретно (не зважаючи на пакт Ліги Націй) запропонував напросто одкинути резолюцію, бо «ми не можемо втручатися у внутрішні справи другої держави». Вийшло якимось так, що на цю заяву попросту ніхто не звернув уваги і вона залишилася навіть без відповіді.

Загальні висновки.

Коли зробити підсумки тому, які справи особливо цікавили на цей раз Унію, то навіть по кількості затраченого часу можна сказати, що питання Сходу займають що-раз більше і більше місця на її засіданнях. Ун. я теоретично цікавиться всіма справами, що стоять на порядку денному самої Ліги Націй. Років десять тому, може, це так і було. Але організм самої Ліги Націй страшенно розрісся, кількість її справ що-раз збільшувалася. Годі було Унії приватних, як не як, Товариств конкурувати з Лігою Націй, ще має тепер перфектно організований апарат. Мимо волі в Унії особливий інтерес почали викликати саме ті справи, що чомусь (може через їх дражливість) не могли вільно обмірковуватися в офіційній Лізі Націй. Отже меншостева комісія стала потроху центром життя Унії. Часом в останні роки так само гаряче дебатовалося питання розбродження: німці, угорці висовували що-раз принцип рівноправності народів у цій справі. Але за останні два роки, і особливо, як бачимо, на останній сесії, проблеми Сходу, що довго замовчувалися, все більше і більше набірають значіння в Унії. Певна заслуга в цьому відношенню припадає на долю

української делегації, що своєю систематичною працею примусила Унію залишити нарешті політику струсів і замість того, щоб ховати голову в пісок, подивитися у вічі страшному, що й казати, пугалу: СССР. Разом з тим, говорючи про Схід, розвиваючи загальну концепцію української політики, наша делегація привчає членів Унії рахуватися серйозно з самим фактом, що Україна існує, бореться рішуче за свої права, що вона не тільки обороняється, а часом переходить і в наступ проти свого ворога — окупанта. Читачі «Тризуба» до того знають, що в цій своїй боротьбі наша делегація постійно знаходить підтримку від цілої низки інших делегацій і не раз переводить у життя, як і цього разу, свої вимоги.

Унія, як в дзеркалі, відбиває всі відтінки, всі нюанси загально-світової політики. Це не тільки добрий терен для вияву своїх думок, але й добра школа для пізнання сучасних взаємовідносин по-між державами і народами, для пізнання їх інтересів і стремлень.

У.

Засідання Дорадчого Комітету при Управлінні Ліги Націй в справах біженців.

В попередньому числі «Тризуба» п. Женевець в статті «Домагання Головної Еміграційної Ради в Женеві» вже вияснив, як останнім часом стояли українські справи в згаданому Управлінні Ліги Націй в біженецьких справах і в Дорадчому при ньому Комітеті, тому ми обмежимося в цій нашій замітці лише тим, що відноситься безпосереднє до засідання Дорадчого Комітету 21. III. с. р.

На це засідання прибули такі представники українських організацій: п. М. Шумицький — з мандатами від Союзу Укр. Емігр. Орг. у Франції та від Спілки Українських Інвалідів, п. І. Косенко — від УЦК у Польщі (замість постійного делегата п. проф. Шульгина) та п. М. Лвицький (представник Гол. Емігр. Ради в Женеві) — від Допомогового Комітету в Румунії.

Засідання відкрилося 21. III о год. 2 з полов. дня під головуванням п. Губера при участі пп. Джонсона, французького урядового представника де Навая, російського експерта Гулькевича. Російська делегація була представлена пп. Авксент'євим, Маклаковим, Федоровим та инш. З представників в інтернаціональних благодійних організацій, що входять до Дорадчого Комітету, взяли участь в засіданні — англієць Мекензі, панна Фер'с та ин.

По відкритті засідання, голова пропонує прийняти такий порядок денний засідання: 1) Затвердження порядку денного, 2) Затвердження протоколу попереднього зібрання, 3) Затвердження реєстру організацій, що вважаються вибувшими зі складу Комітету, 4) Зложення бюра Комітету, 5) Розгляд прохань про прийняття нових організацій до Комітету, 6) Вибори двох експертів до Дорадчої М'журядової Комісії, 7) Реорганізація управління біженецькими справами, 8) Прохання п. Крафт - Бснара, 9) Проект резолюції юридичного статуту, поданий п. Маклаковим, 10) Прохання пп. Рубнштейна й Гулькевича про прийняття до Комітету Т-в «Приятельна Католицької Дівчини» та «Приятельна Дівчини», 11) Проект резолюції п. Аберсона, представника Об'єднаного Жидівського Комітету.

По відчитанню порядку денного, п. голова зборів Губер подає його на затвердження по пунктах. Всі пункти затверджуються без обговорення, крім п. 4, відносно якого п. голова дає пояснення, що це він вносить цей пункт і що під бюром Комітету він розуміє таку номію, яка б займелася лише підготовкою порядку денного засідень Дорадчого Комітету. Після цього ц'лий порядок денний затверджується з тим, що не внесені доклади, які привезли делегати, буде розглянуто бюром і внесено на порядок денний в самому кінці.

Засідання починається обговоренням порядку денного. Без дискусії затверджуються протоколи попереднього засідання й приймається до відома реєстр організації, виключених з Дорадчого Комітету за бездіяльність. Перші ширші дебати викликає п. 4. порядку денного. Представники російської делегації ставлять запитання, чи не буде це мати постійного характеру, які мають бути його функції й склад. П. голова Губер знову дає пояснення, що це має бути лише технічна комісія для зложення порядку денного і що він вбачає в її створенні певну користь в технічному сенсі. На захист ідеї п. голови від української делегації виступає п. М. Шумицький, який вказує, що вже сьогодні така комісія потрібна, бо деякі питання не попадали до порядку денного. Врешті проєкт створення бюро приймається й до його складу обираються: п. голова зборів Губер, п. Мекензі, панна Фер'є та п. Джонсон.

Слідуючий п. 5 порядку денного про допущення нових організацій до складу Дорадчого Комітету не викликає жадних дебатов, бо кандидатури лише оголошуються з передачею їх на розгляд комісії, яка представить їх на остаточне прийняття лише на осінній сесії Комітету. Тут слід зауважити, що росіяне виставили до прийняття до складу Дорадчого Комітету такі організації: Союз допомогових і професійних організацій у Білгороді, Російський Комітет у Фінляндії, Комітет захисту російських емігрантів у Польщі, Російський Комітет у Югославії, Центральне Бюро Союзу рос. академічних організацій закордонем, Центральний союз рос. організацій у Болгарії. Крім цих російських організацій заявлено ще кандидатуру «Українського Об'єднання в Чехословаччині» (голова Галаган). Над цим масовим заповненням Дорадчого Комітету російськими організаціями нашим представникам треба, очевидно, добре подумати протягом часу, що лишається ще до осені. Добре було б, щоб українські організації, особливо місцеві, подали свої висновки про кандидатів, що так пізно хотять стати на одній нозі зі старими організаціями, які входять до складу Дорадчого Комітету.

Слідуючою точкою порядку денного є перевибори двох експертів до Міжурядової Комісії. По жеребках з числа експертів виключаються росіянин Гулькевич і швед Петерсен, але рос'яне знову виставляють свої кандидатури. Після того п. Шумицький в імені української делегації виставляє кандидатуру проф. Шульгіна. При обговоренні виставлених кандидатур забирають голос росіяне й нейтральні промовці, тлумачучи роль експертів і користність продовження уповноважень тих, що вже зі своїми обов'язками знайомі. З огляду на те, що дебати ці затяглися і голова, роздаючи записки, забув оголосити прізвища кандидатів, знову п. Косенко прохас збори в імені української делегації не забути, що українські делегати виставили кандидатуру п. О. Шульгіна. Але вся ця ввіборча демонстрація нічого не може вдіяти проти подавляючої російської більшості і тасмним голосуванням переобираються експертами Петерсен (24 голоси) і Гулькевич (22 голоси); п. Шульгин одержує лише 6 голосів (4 українських делегатів і 2 голоси нейтральні). Знову місця експертів лишаються за росіянами, які, розуміється, вживуть їх для впливів на користь російських інтересів. З цим, очевидно, українським організаціям слід би було повести рішучу боротьбу, бо місця експертів ніяк не можуть бути спадщинними для рос'ян.

По закінченні виборів експертів, збори приступають до пункту порядку денного, що торкається реорганізації управління біженськими справами. Що до цього питання, російські делегати подають проєкт резолюції, поставленої в порядку денному під ч. 9 і який зводиться до того, щоб, в передбаченні ліквідації біженських установ Ліги Націй, вироблено було інтернаціональний статут емігрантів, який би дав змогу різним урядам однаково розглядати й опікуватися біженцям в різних країнах. В проєкті цьому, крім принципової частини вироблення статуту, автори подали ще й деяку конкретизацію бажаного ім статуту. З великою промовою на захист цього проєкту виступив п. Рубінштейн. Але, зважаючи на те, що всю цю справу піднято було в самій останній мент, навіть красно-

мовство п. Рубінштейна не помогло. Першою запротестувала українська делегація, яка, порадившись, доручила п. Косенкові скласти таку заяву: «Українські делегати в принципі нічого не мають проти пропозиції резолюції в справі вироблення статуту біженців, але, зважаючи на те, що проект її було роздано надто пізно і що справа взагалі не є негнаною, ми пропонуємо ціле питання перенести на наступне засідання Комітету».

Таке холодне прийняття пропозиції українською делегацією прийшлося їй авторам дуже не до вподоби. На захист її знову виступив п. Рубінштейн, потім п. Махлаков, гаряче доводячи, що в пропозиції зовсім нема чогось небезпечного, і що справа вироблення статуту і затвердження його міжнародною конференцією є дуже спрощеною. Бачучи таке становище, виступає голова зборів Губер. В.н., вказуючи на те, що конкретизація статуту не може з користю робитися в зборах Дорадчого Комітету, пропонує прийняти принципові побажання резолюції росіян, відкинувши конкретні вказівки, про які Управління само пізніше запитає думки різних організацій шляхом анкети. Пропозицію голови підтримує і п. Наваї, голова Міжурядової Комісії. Врешті російська резолюція приймається відповідно до побажань, висловлених українською делегацією — лише в своїй принциповій частині.

Після цього вельми боєвого питання збори заслухують мало цікаву для українців заяву п. Крафт-Бонара про можливість прийняття до його притулку дітей вірменських біженців, проект резолюції Жидівського Об'єднаного Еміграційного Комітету, та заяву пп. Рубінштейна й Гульневича про прийняття до складу Дорадчого Комітету двох благодійних жіночих товариств. Ці останні товариства до складу Дорадчого Комітету приймаються без голосування.

Вичерпавши таким чином усі питання, поставлені на порядок денний Управлінням справами біженців, збори вирішують зробити перерву для того, щоб, складене з пп. Губера, Джонссона, Мекензі та панни Фер'є, бюро могло обмірковувати допустимість внесення запізлених справ на порядок денний зборів Дорадчого Комітету.

По перерві, голова зборів п. Губер, одкриваючи збори, заявляє, що бюро вирішило поставити на обміркування ще 2 мемуари, подані українськими делегаціями і які представляють значний інтерес. Тут якраз починається українська частина засідання Дорадчого Комітету. Першим виступає п. Шумицький в справі українських шкіл з заявою такого змісту:

«В лютому міс. с. р. п. О. Шульгин, голова Української Еміграційної Ради, мав балачку з уповноваженими представниками Інтернаціонального Управління Нансена; підчас цієї балачки п. Шульгин між іншими питаннями говорив і відносно прохання Союзу Укр. Емігр. Орг. у Франції, який прохас скромної допомоги на удержання чотирьох шкіл, в яких навчається дітей рідній мові та українознавству.

З другого боку, п. Шульгин звернув увагу Управління Нансена на дуже делікатне становище високих українських шкіл у Чехословаччині, між якими Українська Господарська Академія в Подєбрадах та Український Педагогічний Інститут у Празі є офіційно в стані лівідації, бо чехословацький уряд зменшив їм свої допомоги.

На ці свої прохання п. Шульгин одержав цілком ясну відповідь, що тенденція Управління Нансена, а також Ліги Націй не дозволяють підтримувати національні школи біженців, що в тих установах думають, що діти біженців мусять ходити до шкіл відповідних країн, бо таким чином діти біженців легше зможуть асимілюватися з населенням країв, в яких вони проживають. Органи Ліги Націй, що піклуються біженцями, вважають що асиміляція за цілком бажану.

Заслухавши доклад свого голови про вищевказані переговори, Головна Українська Еміграційна Рада попрохала делегатів українських організацій, що входять до складу Дорадчого Комітету, заявити наступне:

«1) Тенденція натуралізувати біженців у країнах, де вони проживають не викликає з боку біженців ніякого заперечення, оскільки на них не робиться для цього жадного адміністраційного тиснення. Але ж, оскільки

окремі одиниці по-між біженцями з різних мотивів приймають натуралізацію, остільки маса біженців, принаймні українці, категорично протестують проти всякої тенденції культурної асиміляції. Українські емігранти мають тверде бажання дати своїм дітям знання мови, історії та географії їхньої батьківщини, яку всі вони змушені були покинути з огляду на трагічні події. Вдаючися до Ліги Націй по матеріяльну підтримку, українські емігранти прохають одночасно й захисту морального порядку, який є для них дорожчим, ніж матеріяльна поміч.

2) Ось чому Українська Головна Еміграційна Рада і делегати українських організацій, що заступлені в Дорадчому Комітеті, з усієї сили підтримують прохання Союзу Укр. Емігр. Орг. у Франції відносно його чотирьох шкіл, які ніколи раніше не просили допомоги і примушені це зробити тепер виключно через сучасну економичну кризу.

3) Що торкається високих українських шкіл в Чехословаччині, всі вони служать не лише для заховання національної культури української, але, крім того, вони дають можливість існування педагогічному персоналу, зложеному з інтелектуальної еліти, в більшості з осіб старих віком і не здатних знайти по-за своєю науковою спеціальністю других зайнят.

Оскільки погляд тут висловленої міг би бути прийнятим Управлінням Нансена, заступництво цієї високої інституції могло б дуже бути корисним українським біженцями високим школам.

По цій заяві слово забірає п. Рубінштейн і з огляду на те, що принципове питання про культурну допомогу біженцям в Лізі Націй є контрверзним, пропонує, щоб українську заяву передати до шкільної підкомісії, що вже займалася справою біженецького шкільництва. Ця пропозиція явно хилиться до того, щоб підняте українськими делегатами питання поховати; тому п. Шумицький забірає слово для захисту свого внесення. Він вназусь відразу ж, що передання до шкільної підкомісії з нею до прийняття, бо про неї нічого не чути, і самі росіяне, які в ній у більшості, не скликають її вже цілий рік. Передати справу до такої підкомісії, це значить справу поховати. Зручне виявлення п. Шумицьким характеру пропозиції п. Рубінштейна викликає загальний сміх, сміється і сам п. Рубінштейн. Щоб справу закінчити, п. голова зборів пропонує передати українське внесення до Управління Нансена з проханням його вистудіювати й вирішити.

Після цього приходить друге внесення української делегації. П. голова для зложення його дає слово п. Косенкові, який, вказавши на те, що про нову хвилю біженців на Дністрі говорить уже вся європейська преса, зачитує таку заяву української делегації в цій справі:

Делегати українських організацій у згоді з Українською Головною Еміграційною Радою мають за шану звернути увагу Дорадчого Комітету на нову хвилю українських біженців, що через жорсткі умови чужеземної окупації масами тікають з України, ризикуючи життям та наражаючися на страждання, прибувають до Румунії.

Ми дозволяємо собі навести за румунською й українською пресою деякі факти.

9. П. коло села Пекарі 20 українських біженців перейшли Дністро;

13. П. коло Бендер одна родина перейшла Дністр;

21. П. коло міста Сороки 32 біженці перейшли Дністр;

Щодня в районі Резні десятки українських біженців переходять Дністр. Останніми днями на румунський берег прибули дві дівчинки 12 і 14 років;

Вночі з 23 на 24 лютого український берег Дністра проти румунського села Оленешти (район Акермана) став театром страшної драми: група з 80 біженців пробувала перейти Дністр. Як тільки вони зішли на лід, більшовицька сторожа відірвала по них густий вогонь. 58 з цих нещасних було забито, лише 22 добралися до румунського берега, і то в більшості раніше;

Вночі з 25 на 26 лютого нова грівава драма відбулася на совітському березі проти міста Бендер. Більшовицька сторожа настигла коло 100

біженців і всіх їх перебила ручними гранатами — чоловіків, жінок і дітей;

У секторі Пояна (район Орхей) 29 . П'ять вісім родин, злужених зі старих людей, жінок і дітей, пробувало покинути совітську еміграцію. Всі були постріляні на очах румунських пограничників;

З часу, як Дністро замерз, не проходить дня, щобби більшовицькі солдати української національності не втікали до Румунії. В селі Каміна один красноармієць, щоб утікати, не задумався навіть забити смішного сторожової застави. Значна кількість солдат першої кавалерійської дивізії та інженерного батальйону, розтешованих по Дністру, втікають до Румунії.

Ми обмежуємося наведенням лише цієї незначної частини зібраних пресою фактів.

Українські біженці, що в таких умовах прибувають до Румунії, засуджені на голод і смерть без негайної допомоги.

Подаючи ці факти, ми маємо за шану пропонувати Дорадчому Комітетові:

1) Вдатися до Управління Нансена з проханням взяти під свою охорону біженців, які перейшли кордон;

2) Прохати М. Ж. родній Червний Хрест зрешити необхідні заходи для припинення вбивств на Дністрі».

До цієї заяви п. Косенко ще додає, що

1) за відомостями українських організацій, румунський уряд схоче залишати би на своїй території українських біженців, але йому бракує на цю мету засобів;

2) що біженці в більшості складаються з хліборобів, яким легко знайти працю в Румунії у великих власників.

Після експозе п. Косенка забирають голос делегати російських організацій. Вони цілком приєднуються до внесення української делегації, але з тим, щоб постановою від Дорадчого Комітету відносно нього не мала характеру якоїсь категоричної вимоги до Управління Нансена. Після цього для докладнішого пояснення забирає голос п. Шумицький, який вказує, що українська делегація не вимагає чогось категорично, але прохає своє внесення передати від Дорадчого Комітету Управлінню Нансена, яке, треба сподіватися, знайде як за справу треба взятися. З другого боку, він вказує, що справа є негайною, бо були випадки повернень біженців назад через непорозуміння і через вимоги совітських представників у мішаній совітсько-румунській кордонній комісії. Після всіх цих пояснень п. голова зборів уважає, що питання ясне, і українське внесення про біженців на Дністрі однодушно приймається і передається до Управління Нансена.

Далі голова пропонує закрити збори. В цей момент п. Шумицький встав і в імені зборів дякує голові за прихильне відношення до потреб емігрантів і за працю по веденню зборів.

* * *

Такий, в загальних рисах, був перебіг засідання Дорадчого Комітету Управління Нансена в справах біженців. До цього ще треба додати, що п. Шумицький, який прибув до Женєви на два дні ранше перед засіданням, вів довші переговори з представниками Управління Нансена в справі прохання про допомогу, які подали: Союз Укр. Емігр. Орг. у Франції, Т-во б. Вояків Армії УНР у Франції та Допомоговий Комітет у Румунії. На превеликий жаль, виявилось, що питання цих допомог Управління Нансена ще не вирішено, що вони мають вирішитися на засіданні Фінансового Комітету Управління 23. III.

Важливо також відмітити, що, перед засіданням Дорадчого Комітету і після нього, українські делегати відбули свої засідання, на яких обговорювали всі питання, зв'язані з Управлінням Нансена, а рідко ж давали поради п. М. Л. вищому, який має настало лишитися в Женєві представником Головної Еміграційної Ради і делегатом Українського Допомогового Комітету в Румунії.

Які висновки з засідання Дорадчого Комітету безпосередній й ділено йдучі? Велику увагу мусять українці присвятити питанню статуту бженців і конвенції, якою той статут має бути заведено в практику. Рішуче мусять добиватися делегати, щоб місця експертів не стали спадщиною, щоб для їх вибору було встановлено принцип чергування. Мусять українці також прослідкувати, щоб ті меморандуми в шкільній справі та в справі українських бженців на Дністрі не zostалися без реальних наслідків. Для того мусять виявити знищитиву українські емігрантські організації в Чехословаччині, і в Румунії. Необхідно рівно ж добитися, щоб фінансові прохання українських організацій було задоволено нарівні і пропорційно з російськими. В разі виявлення якоїсь несправедливости, українські організації мусять не мовчати, а протестувати самим рішучим способом.

Ще що-до ближчих завдань. Що-до дальших, то тут треба мати на оці, що біженецькі установи Ліги Націй входять у стадію ліквідації. Справа опіки над бженцями, оскільки всна ще лишиться, перейде надалі, безумовно, до урядів окремих країн, які, можливо, до певної міри, будуть зв'язані якимось міжнароднім бженецьким статутом.

Тому треба всім українським бженецьким організаціям заздалегідь утворювати такі позиції, щоб окремі уряди рахувалися з їхніми голосами і їхніми представництвами не тільки юридично, але й фактично.

I.

На пошану Богданові Лепкому

Як ми повідомляли минулого разу, на прилюдному засіданні впорядженному Радою Української Бібліотеки ім. С. Петлюри в Парижі на вшанування пам'яті гетьмана Івана Мазепи, Рада Бібліотеки оголосила листа з подякою п. Богданові Лепкому, який своїм твором відомим значно спричинився до популяризації імені гетьмана та його державних змагань. Присутні на зборх охоче укрили лист своїми підписами. Подаємо лист нижче.

«Українська Бібліотека імені Симона Петлюри в Парижі.

Вельмишановному Добродієві Панові Професорові
Богданові Лепкому.

Намні люде всюди, де тільки можна, вшановують 300-ліття з дня народження гетьмана Івана Мазепи.

Тут, на чужині, в Парижі, зібралися сьогодні й ми віддати пошану світлій пам'яті великого гетьмана, протектора нашої церкви й культури, вождя нації, борця за її державність. І маючи перед очима величній образ вічної слави достойного гетьмана, не можемо ми не згадати того, хто найбільше зробив своїми творами для поширення культу нашого національного героя, майстерно зв'язавши минуле з майбутнім. На Вашій трилогії, вельмишановний Пане Професоре, виховасться молоде покоління, якому доля судила довершити незавершене.

От чому в цей день ми, зібрані на Академії пам'яті Івана Мазепи, влаштованій Радою Української Бібліотеки імені Симона Петлюри в Парижі, шлемо Вам щирій привіт та вислови вдячності за Ваш неоцінний твір і бажання здоров'я і сили на працю для блага отчизни нашої на многая, многая літа».

**З виставки «Український Пласт вдома та на чужині»
(Курінь ст. пластунів «Бурлаки» в Ржевницях)**

20-літній ювілей Українського Пласту в Празі

13-го березня б. р. Український Союз Пластунів Емігрантів улаштував величаве святкування 20-літнього ювілею Українського Пласту. З сумним почуванням збирались українці Празької колонії на це свято. Десь в глибині душі шеміло, що і це свято—свято нашої молоді—мусить відбутись на чужині, бо ні на одному клаптеві нашої землі нема вільного незалежного українського пласту, що міг би відсвяткувати це свято, як свято загально-українське. Більш того, українському пластові взагалі нема змоги вільного розвитку. Скрізь він втиснутий в куток, або й зовсім загнаний з життя.

Але, увійшовши до салі, де відбувалось свято, якось кождий підбадьорювався. Наша мила молодь відбувати це свято зібралась з ясними обличчями. Пластун не сміє тратити надії і все бадьорої думки. Це віяло з тих молодих постатей, убраних чи то в загально прийнятий пластовий

однострій, чи в українське народне убрання. Заклопотані розпорядчики метушилися і старались надати всьому відповідний лад, а пластуни старші і молодші, учасники свята, радісно настроєні, надавали всьому молодого руху, з хоплювали вони своїм настроєм і присутніх сторонніх гостей. Надзвичайно добірно зладжена багата виставка пластових праць, пластових видань, фотографій з життя пласту та пластових відзнак і прапорів одразу приваблювала до себе око гостя. Але в скорому часі саля наповнилась і розпочалась офіційна частина свята.

За довгим столом, прибраним українськими вишивками, засіла комендатура СМІЕ та де-хто з президії Пластприяту (організації старших громадян, що ставляться прихильно до пласту і допомагають при потребі молоді). Свято розпочав комендант СМІЕ С. Вировий, згадуючи чулими словами мету свята та ті обставини, які привели до його відсвяткування на чужині. «Український Скоб (г.р.ський орел — символ українського пласту) має сьогодні багато праці. В нї мусить полетіти на далеку від нас рідну Україну і розповісти, що він тут бачив, а нам мусить принести привіт з рідного краю». Пластовий хор з запалом проспівав пластовий гімн, а присутні вислухали його стояючи.

Гарний реферат «20 літ Укр. Пласту» прочитав ст. пл. В. Яцишин, що тісно зв'язаний з пластовим життям у себе вдома. Після цього реферату, що був також прочитаний і по чеськи, комендант С. Вировий згадав тих, що працювали коло утворення пласту, а де-хто вже перейшов у другий світ. Присутні вшанували пам'ять їх вставанням, а хор проспівав пісню «Чуєш, брате мій»...

Привітав комендант присутніх на святі генерала Клецанда — коменданта Пражського гарнізону, та сестру Емілію Мілчіцову, представницю Союзу Скаутів Юнаків Чехословацької республіки.

Генерал Клецанда подякував за привітання і запрошення, і в свою чергу привітав присутніх українців з їх святом. Нагадав, скільки добра зазнали чеські легіонери на Україні, де вони себе почували, як вдома, і висловив щире побажання, щоб і українці знайшли в Чехословаччині другий дім та були щасливими, і могли вільно і продуктивно працювати для свого народу. Присутні відповіли ген. Клецанді голосними оплесками. І сестра Мілчіцова привітала пластунів та висловила побажання, щоб співпраця чеських та українських пластунів дала корисні наслідки для зближення обох народів.

Другий реферат пана Зленка — «Пласт, як виховавча система» вислухали присутні, особливо старше громадянство, з великим зацікавленням. Далі було виголошено та зачитано привітти, що наспіли з нагоди свята до СМІЕ.

Від Української Жіночої Національної Ради привітала пластунів проф. С. Русова, чи як її коротко майже всі пластуни звать — Бабуся. В своїй промові зазначила вона, що від пластунів в першу чергу вона вимагає, щоб вони не були еґотистами, але, щоб вони були добрими, правдивими, щирими і виховували себе і один одного на добрих провідників свого народу.

Проф. В. Срополко привітав пластове свято в імені Педагогічного Товариства в Празі.

Писемних привітань наспіло дуже багато, але наведемо лише частину з них.

З чужинців надістали привітання від чехів: д-р Бакса, міський голова Праги, в імені м.ністра освіти д-ра Дерера прислав привітання секретарь його, начальник Чеського Пластового Союзу проф. Свойсік, Літа Католицьких Скаутів в ЧСР, Л. Безседес — пластовий референт Словацьки прислав щире привітання словацькою мовою.

З Стокгольму надійшло привітання від Шведської Пластової Організації. З Мад'ярщини привітали: Пластова Організація Мад'ярщини, і граф Телекі, голова тої організації. Відгукнулись і словінські пластуни.

В д українських організацій наспіло з ус х країн дуже багато привітань. З Галичини, де пласт після «пацифікації» не функціонує, наспіло ба-

гато анонімних привітань від пластунів і пластунок. З провідників Пласту прислали привітання д-р О. Тисовський та Северин Левицький. Також різні галицькі організації привітали пластунів емігрантів. Буковина прислала кілька привітань. Відізналися і пластові відділи. Надійшли привітання від українців з Франції, Бельгії, Америки, Лондону, Женев, Варшави, Загребу, Аерману то-що. Майже всі укр. організації в Чехії також відгукнулись. Перечисляти все те було б надто довго.

Перша офіційна частина закінчилась співом чехословацьких та українського гімнів.

Після короткої перерви відбулась мистецька частина свята. Всі точки було виконано пластунами та пластунами як старшими, так і малими новиками. Співи, танці, декламації чергувались і добували собі гучні оплески присутніх. Де-які точки musili бути повторені. Хор, що виступив на кінці програми musiv переспівати майже всі пісні, які знав.

По закінченню програми пластуни і пластунки одержали на пам'ятку синьо-жовті мішечки з дарунками, головню книжками. На кожному мішечку була вибита пластова одзнака.

Після закінчення свята старше громадянство мало змогу оглянути багату виставку і ознайомитись при її допомозі з пластовим українським життям, а молодь ще й потанцювала. Добре уладжений паніями з Пласт-прияту буфет також сприяв доброму настроєві.

Всі розходились зі свята з великим жалем і великим задволенням.

Почувалось, що хоч це свято і відбувалось на чужині, але з'єднало воно українців з усіх кутків світа. Дивлячись на молодь, що виховується на прекрасних засадах пласту, хочеться вірити, що вона і на чужині зуміє високо тримати національний прапор і дасть з себе провідників молодшого покоління, що введе таки нас до одної, гаряче всіми бажаної мети— волі рідного народу.

Х. К.

* * *

На час святкування впоряджено було пластовку виставку «Український Пласт вдома та на чужині». Виставка ця була справжньою окрасою свята. Виглядала такарно й імпазантно, що приваблювала всіх. Хто тільки ввійшов у салю, ксжен одразу йшов до виставки й залюбки оглядав силу цікавих фотографій, мапи, діаграми, пластові прапори, праці пластунів. Організував виставку з доручення Команди Союзу Українських Пластунів Емігрантів старший пластун Д. Козіцький, заступник коменданта СУПЕ. В.н забрав і сам опрацював матеріяли для експонатів і все підготував так, що в день свята за допомогою кількох пластунів розташував, а потім в кінці і зібрав виставку дуже скоро.

Головним завданням виставки було показати, на якім ступні стояв Український Пласт вдома і чого досягли ще українські пластуни на еміграції. З краю пошастило зібрати дуже багато експонатів, так що творили вони основу цілої виставки. З життя пластунів на еміграції тако-ж зібрано багато матеріялів, але треба було звертатися до поодиноких осіб, що мають той матеріял у своїй власності. Свій власний куток на виставці мав 7 кур-нь старших пластунів «Бурлаки» в Ржевничах. Рівно-ж був окремий куток пластових відділів Закарпаття: Мукачево, Берегово, Хуст. На стні, що зробили самі пластуни з театральних куліс, було розвішено образи, фотографії, прапори, діаграми, а інші річі, як книжки, друки, ручні праці, однодн вкн, хроніки то-що лежали на столах, що стояли під стіною.

Ця виставка займала площу 55 квадратних метрів, але місця все-таки бракувало і деякі експонати, менш важні, лишилися не виставлені. Всю виставку улажували самі пластуни і вив'язалися з свого завдання дуже добре, бо скнчили її протягом трьох годин. Шкода тільки, що через брак коштів не можна було найняти помешкання на довгий час, і вистав-

ка тривала лише один день до 19 год. Виставка ця дуже сприяла великому успіхові пластового свята. Викликала вона загальне признание і похвалу.

Хто докладно оглядав виставку, то з виставлених експонатів бачив, що Укр. Пласт стоїть може вище від де-яких пластових організацій Європи, але у всякім разі не уступає жадній з них.

Своб.

Лиха година

Здається, ніякому іншому народові не дрипало стільки страждань та поневіряння, як нашому. І нема меж тому стражданню...

Чехія переживає, як і інші народи, економічну кризу, але найболючіше відчуває цю кризу Підкарпаття. Чеська, а навіть і де-яка чужинецька преса переповнена тепер вістками про голод на Підкарпатті. І який же то мусить бути голод, коли на нього звернено вже увагу навіть у центрі. Який то мусить бути голод, коли вже центр, Прага, береться за організацію допомоги голодуючим.

Не будемо наводити тут усього того, що пише з приводу цього нещастя, наприклад, «Українське Слово» в Ужгороді. Жах і розпач охоплює по прочитанні. Наведемо лише кілька рядків з чеських газет і нам стане ясною вся страшна картина становища наших братів на Підкарпатті.

«Право Ліду» (орган соц.-дем.) з 10-го березня б. р. вміщує вимогу «Ліги оборони прав людини» в Чехословаччині, з якою Ліга звертається до своїх членів і прихильників, прохаючи допомоги для Підкарпаття, а в першу чергу допомогти вміраючим дітям.

Найбільше ж терпить від цієї катастрофи підкарпатська дитина. 15.000 дітей мусить умерти, або потерпить тривалі шкоди, коли не прийде негайна допомога... Так пише ця газета.

«Вечерне Чеське Слово» з 12-го березня с. р. повідомляє, що міністр-президент Удржал досліджував сам справу голоду на Підкарпатті і зробив про нього доповідь президентові республіки Масарикові. Президент пожертвував більшу суму грошей на купівлю істівних продуктів.

Чи треба ще більше доказів про стан на Підкарпатті?

На жаль, це становище Підкарпаття стараються використати ті, що звичайно люблять ловити рибку в каламутній воді — комуністи. Доведеного до одчаю селянина-підкарпатянина, що продає свою останню корову за 40 к. ч., аби купити соли чи кукурузи, ці «добродії» підбурюють і настренчують на ексцеси, що мають прикрі наслідки — часом навіть криваві — і заохочують створити і на Підкарпатті такий «рай», який існує в СРСР.

Не дивлячись, однак, на очевидний трагічний стан на Підкарпатті, де-яка чеська преса і далі продовжує ставитись до Підкарпаття, як до країни, населеної дикунами.

Таке становище спостерігаємо з боку органу чеських народніх демократів (крамаржівців-москвофілів), які в тяжкому стані Підкарпаття обвинувачують самого ж підкарпатянина.

В ч. 73 (13 березня с. р.) «Народньої Політики» (орган нар. дем.) в замітці під заголовком: «Таємниця підворотньої агітації на Підкарпатській Русі» зустрічаємо, напр., такий уступ: «...коли-б хоч ті горяне уміли читати, прочитали б собі в зімі книжку, або газету. А так, полишені вони самі собі, або, що ще гірше, — залишені на паспас безконтрольної агітації»...

Не будемо полемізувати з «Н. П.». Відповімо лише на наведений тут уступ запитом: «А хто ж найбільше винен у безграмотності та темноті підкарпатянина? Чи ж не ті самі пани народні демократи, що підтримують москалів на Підкарпатті, накидають у школі московську, незрозумілу населенню мову та не дають змоги підкарпатянинові навчитися навіть читати?»

К. Харитон.

3 ЖИТТЯ Й ПОЛІТИКИ

— Засівна кампанія і її значіння. — Брак збіжжя і голод на Україні. — Що буде з весняним засівом? — Загальна ситуація й перспективи.

Рідко нам доводиться констатувати нашу згоду з твердженнями совітської преси. На цей раз має місце такий винятковий випадок. Ми мусимо зазначити, що цілком приєднуємося до заяви автора вступної статті в ч. 66 «Правди» і підписуємося під його твердженням, яке звучить так: «Виконання плану четвертого року п'ятилітки, завоювання підходів до другої п'ятилітки, зв'язане з цим дальше скріплення міжнародньої сили совітського Союзу, зміцнення його оборонної здібности перед новими провокаційними інтригами імперіялістів залежать од бойового большевицького засіву, од виконання програму третьої большевицької весни». Цілком погоджуючися з твердженням совітського офіціозу про те кардинальне, виключне значіння, яке в теперішніх умовах для совітів має переведення весняної засівної кампанії, ми наш огляд і присвяtimo виясненню того, як стоїть справа з підготовкою до бойового большевицького засіву.

* * *

В третю большевицьку весну і цілий СССР, і з окрема Україна вступають за завідомо несприятливих умов і обставин. В попередньому огляді ми констатували офіційальне признання совітським урядом, після довгого затаювання і мовчання, неурожаю і голоду у величезній частині совітського союзу. Україну в перелікові районів, захоплених голодом і неврсжаєм, не згадано. Маємо підстави твердити, що совітський уряд злочинно замовчує, що в степовій Україні так само існують райони, захоплені неурожаем, де людність голодує. Про наявність неурожаю на Україні подає англійський «Times». Про повний брак запасів збіжжя на Україні свідчать свіжі факти з перебігу хлібозаготівель і перебігу підготовки до засівної кампанії.

Належить констатувати, що в обсягу хлібозаготівель ми стрічаємося з незнанням на протязі кількох останніх років явищем. Річний план хлібозаготівель не виконано й, очевидно, вже не буде виконано, не вважаю-

чи на всі ті колосальні зусилля, які жила совітська влада для виби-вання хліба з людности. Невиконано через те, що його фізично не можна було виконати. Останню звістку про перебіг хлібозаготівель ми знаходимо в ч. 56 «Правди» з 26. II під заголовком: «Хлібозаготівлі на Україні йдуть надзвичайно незадовольняюче»; в повідомленню констатується, що річний план хлібозаготівель на Україні виконано на 45,6 відс., при чому за четверту п'ятиденку лютого виконано лиш 0,3 відс. плану. Після цього, на протязі двох тижнів, «Правда» не подає жадних відомостей про виконання плану в слідуючі п'ятиденки. Очевидно на хлібозаготівлях довелось поставити хреста.

Про той самий брак запасів збіжжя свідчать ще незнані в совітській практиці заходи для збору насіння. З інформації «Правди» про перебіг кампанії по збору засівного фонду видно, що масово переводиться перемолочування соломи для того, щоб видобути з неї ті рештки насіння, які там лишилися. В одному з чисел газети («Правда» ч. 67 з 8. III) подається, скільки добуто дзерна в наслідок цього перемолочування соломи: в колхозі «Червоный Пахар» в районі Нового Буга за два дні 3 молотилки намолотили 14 центнерів дзерна — себ-то одна молотилка при денній роботі 2 з третю, а в колхозі ім. Сталіна ті самі три молотилки за два дні намолотили 32 кілогр., себ-то одна молотилка при денній роботі — 5 з чверткою кілогр.

Ми знаємо численні скарги совітської преси на погане молотіння хліба; проте все таки треба признати, що переводити таке марнування часу і праці й людей і машин при масовому перемолочуванню наново соломи, яке ілюструється наведеними випадками, можна лише при катастрофальному стані з запасами збіжжя в країні. З такими ауспичіями розпочинається на Україні підготовка до весняного засіву.

* * *

Згідно з наказами центральних совітських установ насінневий фонд на Україні мусілося зібрати до 10 березня. Збирання насіннєвого фонду, згідно з повідомленнями совітської преси, як що не рахувати новознайденого способу збору насіння шляхом обмолочування соломи, переводиться трафаретними для останніх часів способами. Організується удавні бригади по збору насіння. Переводяться труси для відшукання захованого збіжжя. Накладаються штрафи. Одсталі колхози й райони беруть на буксир. Проте результати всіх цих заходів є дуже незначні. Остання зводка, яка є в нашому розпорядженню, коли ми пишемо цей огляд, на 5 березня констатує: на 5. III план виконано на 52,7 відс., а по пшениці на 31,4 відс., жадних гарантій виконання плану на 10 березня нема («Правда» ч. 68 з 9. III). До цих даних можна додати лише те, що й це виконання плану на передодні остаточного терміну на 50 відс., очевидно, треба уважати прибілшем: в тому самому числі газета констатує, що в ряді районів відомості для зводки подаються із стелі і в прибілшених розмірах.

Звертає увагу в цих даних надзвичайно низький процент виконання плану збору пшениці. Є це наслідок двох причин. Мас тут, з одного боку, місце боротьби двох відомств: харківський паркомзєм уважав в протилежність московському, що поширювати площу під яровою пшеницею не треба, а тому не треба дбати про насіння. Розуміється, московський погляд переміг, але директиви про збір пшениці дано з опізненням. З другого боку, совітська преса констатує серед колхозів виразну тенденцію замінити пшеницю другорядними культурами. Очевидно, є ця тенденція результатом браку запасів збіжжя для харчування, результатом бажання за всяку ціну задержати те, що потрібно, щоб врятуватися од голоду.

В повідомленнях про перебіг кампанії по збору насіння звертають увагу факти, які вказують на певну розгубленість серед комуністів на місцях. В ряді повідомлень «Правди» з початку березня, констатується наявність в окремих районах Степу «правих» панікерських настроїв, які виявляються в розмовах про необхідність, в зв'язку з браком насіння,

зменшення засівної площі, підкреслюється також, що де-які комуністи на місцях підпали кулацьким впливам і заявляють про відсутність запасів збіжжя і неможливість зібрати насіння.

Очевидно, що ці настрої серед місцевих комуністів мають під собою цілком обґрунтовані підстави, які виявляються хоч би з катастрофічного невиконання плану збору насіння. Проте центр продовжує займатися — скористуємося соковитим виразом «Правди», подаючи його в оригіналі — «безпардонним сладеньким комваньем і очковирательством».

* * *

Які перспективи намічаються в світлі цих фактів для весняної кампанії? Ми дуже боїмося, що вони віщують собою майбутнє катастрофічного значіння для нашого сільського господарства. Суть теперішньої ситуації полягає не в тому, що план збору насіння не виконано на встановлений термін. Опізнення тут, особливо при сьогорічній опізненій весні, не могло б грати більшого значіння. Вага ситуації полягає в тому, що є дуже багато даних припускати, що план не виконано через брак запасів збіжжя в країні. Тоді невиконання його тепер означає, що він загалом в своїй значній частині не буде виконаний, означає, що значна частина землі загалом не буде засіяна.

Та большевицька політика, яку провадить Сталін, його колективізація, його використання селянства для цілей індустріалізації, з логічною неминучістю веде до повторення 1921 року. Чи не є теперішнє стє новіще на Україні і ті перспективи, які намічаються для третьої большевицької весни, грізною прелюдією грізного майбутнього? На разі ми, розпоряджаючи обмеженою кількістю фактів, констатуємо крайню серйозність ситуації і ставимо питання про можливість повторення грізних подій. Майбутнє покаже, чи не стане ця можливість реальною дійсністю.

Те твердження совітського офіціозу, яке ми навели на початкові нашого огляду може бути поширене: повторення 1921 року знаменувало б повний крах та провал і першої, і другої п'ятилітки. Але чи не була б та ціна, якою б країна мусіла розплатуватися за сталінські експерименти, занадто дорогою й високою?

* * *

Для того, щоб мати матеріал для правильної оцінки ситуації, не треба забувати, що та спеціальна грізність і напруженість ситуації, яку ми зазначали, складається не лише в межах УССР. Грізним є становище не лише в українському, а в загально-союзному масштабі. Брак збіжжя має місце в значно ширших розмірах, як український. Згідно зі згодкою на 1 березня, по цілому СССР зібрано насіння в колхозах 51,5 відс. плану, а в індивідуальних господарствах в розмірах 23,6 відс. плану. В тому числі зібрано в колхозах насіння: в Казакстані в розмірах 17,4 відс. плану, на Уралі — 23,3 відс., в Башкирській АССР — 24,8 відс. («Правда» ч. 66 з 7. III).

До напруженості внутрішньої ситуації долучується напруженість міжнародного становища. Після довгого вичікування і політики обминання далеко-східнього конфлікту, московські «Известия» в числі з 4 березня несподівано виступили з агресивною і вовниною статтею на адресу Японії, в якій заявляється, що совітська влада не уступить одної «пяди» совітської землі. Стаття, цитуючи якісь документи, що ніби то мають походити з японського джерела, говорить про те, що Японія лелеє плани зайняття Сибіру до Байкалу, що вона проводить коншахти з російськими білогвардійцями, що вона хоче використати незадоволення «іногородців», що вона мріє про одночасний з нею виступ Польщі й Румунії на західних кордонах СССР. Цілий виступ совітського офіціоза на адресу Японії — свідчить він ніби про те, що СССР хоче обрати нову тактику в своїй далеко-східній політиці.

Як на совітській Україні, так і в цілому ССРСР, як на фронті внутрішньому, так і на фронті зовнішньому складається ситуація, яка вимагає великої та пильної уваги. Назрівають і готуються там події першорядної ваги і значіння.

Було б зайвим і непотрібним, було б виявом політичної несерйозності змагатися конкретизувати той напрям, в якому піде дальший розвиток подій.

Чи приведуть події до війни на далеко-східньому фронті? Чи знайде теперішня скомплікованість ситуації розв'язання в упадковій сталінській диктатурі й совітського режиму взагалі? Чи навпаки, пануючий режим, зібравши всі свої сили і всю свою енергію, знайде і на цей раз можливості для того, щоб опанувати ситуацію? Ставити такі та їм подібні питання і пробувати знайти на них відповідь є заняттям остільки ж зайвим, як і безплідним. В громадських подіях oprіч тих причин і тих факторів, які підлягають обрахунку і вивченню, відіграють свою роль також фактори і причини психологічного порядку, які підрахунку і передбаченню підлягають в мінімальній степені.

Стоючи на ґрунті фактів, можемо ми лише констатувати надзвичайну серйозність і напруженість ситуації в совітських державах, назрівання там подій дуже великої ваги. Хотілося б нам, щоби ці факти усвідомили собі маси нашої еміґрації, серед яких щоденні турботи і занепадні еміґрантської буденщини так часто повивають туманом дальні перспективи і майбутнє нації, що серед важких терпінь і мук твориться на залишених нами рідних просторах.

В. С.

3 міжнародного життя.

— На Далекому Сході Азії.

Події на Далекому Сході Азії остаточно вступають до нової фази. Першою, як відомо, була послідовна і систематична окупація Манджурії японськими військами, очистка її території від численних там бандитських загонів, а одночасно й од китайських, регулярних і нерегулярних військ, — і встановлення фактичного одриву цієї країни від якої буть, хоч би й чисто формальної, китайської влади. Розпочато це було в-осени минулого року й закінчено на початках поточного. Півтора ж місяця тому одрив цей санкціоновано й офіційно, бо Манджурію проголошено урочисто незалежною державою.

Самий процес утворення нової держави на берегах Тихого океану перейшов більш менш в такий спосіб. В м'ру того, як японці займали головні пункти в Манджурії, викидаючи звідти китайські гарнізони та представників влади, по всіх більших містах, і там, де були японці, і там, де їх не було, організувалися місцеві уряди, що ставали на місце вигнаних китайських. Пізніше представники цих урядів, та взагалі всі, так мовити, місцеві нотаблі, себ-то люди, що з тої чи иншої причини, користалися у краю громадськими та політичними впливами, з'їхалися до купи, зговорилися між собою, та, явна річ, і з японським військовим командуванням, і утворили центральний уряд для цілої Манджурії, обравши спочатку відповідне міністерство, а потім і — голову держави.

Ті, яким не подобається самий факт появи нової держави, говорять про те, що самостійна Манджурія єсть голій витвір японського імперіалізму, що Манджурія одриватися від Китаю не хотіла і т. и. Російські ж еміґранти, щоби своє таке становище підкреслити з особливою силою, саме слово, — самостійний, прикладаючи його до Манджурії, незмінно друкують у лапках, начеб-то від того щось станеться Манджурії чи Японії. Не наша справа — сперечатися з тими людьми, з ними сперечаються факти старшої, а особливо новітньої історії, і то не якоїсь то там азійської,

а близької — європейської. Факти ті вчать того, хто вміє до них придивитися, що майже всі без винятку нові держави повстали за чужою допомогою й підтримкою, але також, що ота допомога і ота підтримка, як норма — приходили лише до тої країни й до того народу, який уже перед тим мав усі передумови для самостійного державного існування. Сучасні Балкани і ціла середня Європа, аж до Балтійського моря і Фінської затоки, повні таких нових, ненависних для де-кого держав, що, маючи для того згадані вище передумови, повстали за чужою допомогою до самостійного (без лапок) існування. Той самий процес переходить зараз і на Далекому Сході Азії. У Європі він переходив за рахунок колишніх великих імперій, таких, як Туреччина, Австро-Угорщина, Росія, а почасти і Германія; в Азії він іде за рахунок колишнього великого імперіялізму китайського, що на його місце на півночі став був на де-який час імперіялізм російський.

Безперечно, без японського сприятливого становища не повстала б, принаймні на сьогодні, Манджурська держава, але для того в країні були всі необхідні передумови. Перше за все історичні. Історично — не Манджурія була китайською провінцією, а як раз навпаки, саме Китай був силою зброї захоплений манджурськими князями в першій половині XVII століття. Ці князі і стали китайськими імператорами, не зрікаючися при тому своєї ближчої батьківщини Манджурії. Ця манджурська, як вона сама себе звала, династія стояла на чолі Китаю з того часу, аж до 1912 р., тоб-то до великої китайської революції, коли Китай перетворився на зовень в єдину республіку, а з середини — розбився на ряд фактично незалежних держав, які то воювали між собою, то погоджувалися. Основною причиною того розбиття було не що інше, як приналежність населення колишньої китайської імперії до різних етнографічних і національних великих груп населення, які всі в очах неосвідомлених чужинців перекривалися одною державною назвою, — китайці.

Одною з таких фактичних держав була й Манджурія, зачинаючи з перших днів китайської революції; мала вона й свого династа, який під титлами губернатора і маршала, як абсолютний монарх, правив країною. Син же його, що перебрав од батька в спадщину владу над Манджурією, переслідуючи свої персональні цілі, погодився був з китайським нанкінським урядом, виступив проти Японії, в союзі з якою жив батько, і заплатив за це вигнанням і втратою влади своєї. Таким чином, коли б це кому було потрібно, сучасні події в Манджурії фактично можна навіть розглядати не як утворення нової держави, а як державний переворот у старій. Усі ці факти мають право чужинці не знати, але місцеве населення їх добре знає і на них зважає. Що ж до далекої історії, то народ може її й призабути за нормальних часів, але згадує про неї в годину громадської і політичної бурі, і стає всна тоді для нього не мертвою книжкою минувшиною, а живою чинною дійсністю, яка дає могутній імпульс для життєвої творчости громадської і особливо політичної.

З різного роду зовнішніх рис цілого манджурського руху видно, що вказаним історичним споминам надають там уже зараз велике значіння. І мабуть цим таки треба пояснити і той факт, що на пост голови нової держави вибрано представника згаданої вище манджурської династії Пу-І, який був останнім китайським імператором і за якого зреклася трону його баба, регентша, бо мав він тоді всього якихось 6-8 літ. Зараз йому немає ще й 30 літ. Життя ціле своє пережив він одиноком затворником спочатку в одному з колишніх імператорських, так званих заповітних, палаців, а пізніше — в Шанхаю, у концесійній смузі цього міста в маленькому домічку. Згідно з відомостями, що просякли до преси, Пу-І — скромна, загідна й дуже освічена людина, що, поруч з рідною, знає й кілька азійських і європейських мов. А історичні легенди і пророцтва старих книг створюють у такий спосіб про нього, дванадцятого імператора з манджурської династії:

Представникові дванадцятого покоління з роду манджурських князів припадає на долю тяжкий хрест вигнання; але як

раз йому ж та сама доля призначає найбільшу честь спричинитися до відтворення старовинної слави племені свого.

Чи виправдає Пу-Ї оте пророцтво, буде колись видно. На сьогодні ж манджурська держава має ще поки дуже неясні абриси що-до своєї форми і своїх завдань. Уся вона ще — *in statu nascendi*, — в стані народження. Чи буде то республіка, чи монархія, поки-що не видно; відомо лише, що в кожному разі матиме вона парламент і модерні політичні установи європейського типу, модерну армію і флоту. Що-до закордону, то нова держава вже проголосила, що переймає вона на себе всі міжнародні договори і зобов'язання, складені попереднім режимом, нотифікуючи одночасно з тим всі держави світу про своє існування. Сім європейських держав та одна азійська — Японія — одповіли їй на ту нотифікацію, тоб-то ніби то тим визнаючи її *de facto*, але *de jure* не визнана вона ще ніким, в тому числі навіть і Японією. Усе оте ще лежить у майбутньому, а тим часом по цій Манджурії йде гарячкова праця що-до внутрішньої організації населення й території, які були досі такі занедбані та непорядковані.

Населення нова держава має бл. 30 мільйонів, територія ж її більша за простори Франції і Германії, взяті до купи. На сході вона межує з океаном та з Кореєю, це сприятливі для неї кордони. На південь од неї властивий Китай, на захід — зовнішня Монголія, що знаходиться фактично в руках московських большевиків, на північ — східній Сибір, тоб-то ССРСР. Ці три частини кордонів Манджурії лежать на межі з ворожими державами. Чи не тому саме за останній час з'явилися пресові звістки, що в ближчому майбутньому дислокація (розпад) Китаю продовжена буде на південь од Манджурії, тоб-то на пекінську провінцію, а що після того незабаром повстане питання і про таку саму дислокацію ССРСР? Але про це — до другого разу.

Observer

Некрологи

ХОРУНЖИЙ ІВАН СТАРЧЕНКО

20 лютого с. р. о год. З вранці у Львівському санаторії для сухотних помер після важкої хвороби хорунжий армії УНР Іван Васильович Старченко.

Молодим юнаком, зі шкільної лави (вчився в Полтавському кадетському корпусі) пішов він підчас большевицької навали на Україну в 1918 році до Запорозького Корпусу, в якому й перебував увесь час та зі зброєю в руках боронив честь і свободу своєї батьківщини. Підчас формування Чорного полку, вступає до нього, де й перебуває аж до часу відходу нашої армії на чужину.

Щоб набути військової освіти, уже на чужині вступає він до Державної Спільної Юнацької Школи, після закінчення якої іменовано його було хорунжим по кішоті.

По ліквідації таборів інтернованих у Польщі, разом з частиною бувших юнаків, від'їжджає він до Бабинської цукроварні на Волинь, де й займає досить гарну посаду.

Хто з товаришів не пам'ятає високої, стрункої постаті цього юнака, що, маючи веселу вдачу та гарний голос, не раз примушував забувати тяжкі обставини життя, горе та тугу? Але тим часом важка хвороба робила своє, ніпко тримаючися своєї жертви. За браком грошевих засобів лікуватися було тяжко, виснажений організм не витримав, і не стало ще одного молодого бійця за волю України, яку він так хотів побачити вільною та щасливою.

Хоружий Іван Старченко

Спи ж спокійно, любий товаришу! До нашої спільної мети — вільної України, ми, що залишилися, будемо продовжувати далі нашу тяжку путь!

Товариші - юнаки.

С. В. ПЕРЕПЕЛИЦЯ

20 лютого в шпиталі Лайенек після тяжкої хвороби на 48 році життя упокоївся Степан Васильович Перепелиця. Покійний С. П. в історії національного руху не пройшов непомітною фігурою. Досвідчений кооператор ще з передвоєнних часів, він був в кабінеті Голубовича міністром фінансів. В 1919 р. він виїхав закордон з торговельною місією до Італії, де був нав'язав добрі зв'язки з європейськими фінансистами. Останні 10 літ перебував у Парижі, ведучи досить нужденне життя. Живучи осторонь од українського загалу, він все-ж появлявся на сходинах чи викладах, присвячених певним історичним подіям. В 1930 р. пробував видавати журнал «Раною», але випустив лише два числа. Сумні й бідні емігрантські похорони в холодний день 23 лютого зібрали коло труни лише 5 осіб, з яких двоє українців. Поховано покійного на кладовищі Тійє за 12 кіл. від Парижа. Лишив по собі дружину, родом французжанку.

Л. Н. ДОРОЦІНКОВСЬКИЙ

15 січня с. р. в Станіславському шпиталі, по операції сліпої кишки, упокоївся навівки керівник мірничої станції на копальні нафти фірми «Малопольська» в Битькові Лєснід Наркізович Дороцінковський. Покійний народився 17 січня ст. ст. 1892 року в Кам'янці Подільському в урядничій родині. Стративши батька, він з ранньої молодости мусів тако-ж піти на урядничу службу.

В часі світової війни, будучи тоді урядовцем Земельного банку в Одесі, переходить покійний на службу до російської армії. З вибухом української революції вступає до шеревів українських республіканських військ, з якими, яко поручник, при штаб дієвої армії залишає батьківщину в 1920 році. На чужині перебував у Польщі, де й спіткала його невблага на смерть.

Небіжчик осиротив жінку, малолітнього сина та стареньку матір, яка, не зважаючи на свій вік, пішки втекла від большевиків, щоби з'єднатися з коханими д'тьми.

В.чна йому пам'ять!

Я. КАЛЮТА

По довгій та тяжкій недузі (туберкульоз), в шпиталі м. Монтаржі у Франції, в розквіті життя помер 2 березня с.р. кубанський козак Я. Калюта.

Народився покійний на Кубані 23 жовтня 1901 року. На еміграції доля занесла його до Франції, де йому й судилося закінчити своє життя. Похорон відбувся в суботу 5 березня. Віддати покійному останню пошану прибуло багато народу. Вінки на могилу було зложено від Української Громади в Шалеті, від Українського Мистецького Товариства, від співробітників у ател'є, де працював покійний, та від місцевої козачої організації «Козачий Клуб». Українське Громадянство стратило в особі покійного надзвичайно милу людину, що з великим захопленням віддавалася українській справі.

З широкого світу.

- В Кишиневі викрито велику шпійонську совітську організацію.
- На 19. III у Франції було 305.496 безробітних, з них 245.777 чоловіків. Торік на цю саму дату було 50.744 безробітних.
- У Вашингтоні прийшло до ворожої маніфестації перед японською амбасадю. Маніфестантів розігнала поліція.
- Румунський парламент обговорював большевицькі вбивства на Дністрі. Вирішено вдатися з протестом до Ліги Націй.
- Большевики укріплюють позиції по ріці Дністру.
- Сталін захворів. До нього екстренно викликано німецького професора Зондека.
- Ірландія відсвяткувала річницю повстання 1916 року.
- Подала до демісії вся рада професорів Болгородського університету з огляду на надання міністрові освіти прав звільняти університетських професорів.
- До Італії прибув начальник штабу чорноморської совітської флоти. Метою візиту є замовлення для совітської флоти озброєння.
- Ватикан випустив нові поштові марки.
- Совітська академія наук, поповнена новими членами-комуністами, обрала своїм почесним членом французького письменника Ромен Ролана.
- Бразильський уряд подарував австрійським безробітним 6.000 мішків кави.
- Нобелівський фонд досяг 45 мільйонів шведських корон.
- Італія святкує 50-ліття смерті Гарібальді.
- В Чехословаччині вибух великий страйк шахтарів.
- Англійські газети публікують відомості про винахід в Англії гармати, яка б'є на віддалі 16 кілометрів і на цій віддалі пробиває брешю в 33 міліметри. Рівнож публікуються відомості про нову рушницю, яка випускає 450 куль на хвилину.
- Большевики оповістили про відкриття 1 травня «Дніпрельстану». Рівень води перед гаттю має підійнятися на 44 метри.

Хроніка.

3 життя укр. еміграції.

У Франції.

— З діяльності Головної Еміграційної Ради. I. IV у Парижі відбулося засідання президії Головної Еміграційної Ради з участю представників Генеральної Ради Союзу Українських Емігрантських Організацій у Франції та Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції. На цьому засіданню заслухано було звіти пп. Шумицького і Косенка про збори Дорадчого Комітету Управління Ліги Націй справами біженців, що відбулися 21. III с. р. Обговорено було рівнож всі ті заходи, які необхідно вжити, в зв'язку зі згаданим засіданням, для поширення української роботи в Дорадчому Комітеті.

З конкретних постанов засідання можна навести такі: Президія Головної Ради висловлює побажання, щоб до складу Дорадчого Комітету увійшли нові українські організації, такі як, наприклад, Союз українських інженерів і Союз українських професорів. Обговорено також широко інші способи поширення української роботи в Лізі Націй. На цьому ж таки засіданні розглянуто було прохання Української Демократичної Громади у Бельгії про прийняття її до складу Головної Еміграційної Ради. Згідно зі статутом Головної Ради, прохання це президія має подати на рішення чергової конференції Головної Ради.

Крім повищих справ, було ще доручено Генеральній Раді Союзу Українських Емігрантських Організацій у Франції розробити конкретний проект винайняття ферми й експлуатації її під доглядом українських громадських організацій.

— Академія на честь

гетьмана Івана Мазепи в Пон-де-Шарі. Членами Військового Товариства разом з членами Союзу Українських Емігрантських Організацій у Франції, які перебувають в Пон-де-Шарі, улаштовано було академію з нагоди 300-ліття народин гетьмана Івана Мазепи. Зв'язковий Військового Товариства п. Різників прочитав реферат «Життя й визвольні змагання великого державного мужа».

Листи до редакції.

Високоповажаний пане Редакторе,

В числі 10 «Триуба» з дня 6 березня б. р. умішено допис п. Кия з Женеви, в якому в дуже неприхильних тонах згадується про корпорацію «Україна» в Женеві. Не бажаючи полемізувати з автором допису, але дбаючи про добре ім'я нашого товариства, уважаємо за свій обов'язок заявити таке:

1) Свято 22 січня не мало жадного зв'язку з проєктованим балом «України». Перешкодою до улаштування святочної академії були не якісь амбіції студентів, які, як ініціатори згаданої академії, найбільше дбали про її реалізацію, але брак відповідного референта.

2) Баль улаштовувала корпорація з метою репрезентації укр. громадянства перед чужинцями та національної пропаганди. Керівництво балу спочивало в руках спеціального комітету, до якого входило й старше громадянство, з по-між котрого ніхто на передвступних нарадах не висловлювався проти балу. Натомість прикрим фактом є, що де-хто зі старшого грсмадянства не тільки не допомагав організаторем під-

час самого балю, але навіть не прибув на нього.

Можливо, що були певні хиби, яких так тяжко уникнути в усіх громадських імпрезах. Але що-до дефіциту з балю, то не с він, на нашу думку, наслідком хибних методів організації, та й у порівнанні з дефіцитами інших студентських балів у Женеві (кільки тисяч франків швейцарських з де-яких) — є в н мінімальним. Баль приніс досить великий моральний успіх і не відомо з яких причин автор допису ставить його на рахунок попередньої діяльності колонії, в якій (для ясності) до речі, завжди приймала активну участь корпорація «Україна». Рецензії про баль помістили дві жєневських часописі, а на баль було не сто, а бля двох сот осіб, і то переважно чужинці в. Що ж до української «меншости», під якою автор розуміє мабуть жидів, то їх було всього бля 10 душ.

3) Корпорація «Україна», не дивлячись на скрутне матеріяльне положення окремих членів т-ва і на несприятливі обставини в умовах перебування на чужині, все по мірі сил старалася працювати на користь української на-

ціональної справи в Женеві. І, як стверджує — досить, правда, неконсеквентно — сам автор допису, «Гідно репрезентує українську націю серед чужих академічних організацій».

4) Не бажаємо забирати голосу що-до думки п. Кіня про культурний рівень членів т-ва, бо не претендуємо на приписування собі особистих вартостей. Але мусимо категорично запротестувати проти тенденції внести розділ у т-во, длячи його на волняків і галичан та на православних і грек-католиків (!).

Корпорація «Україна» плакає традиції всенаціональної єдності на основі аполітичності, і до її членів належать українці, члени єдиної соборної української нації. В ній не може бути жадної мови про непорозуміння, а тим більше про розкол на ґрунті територіяльного походження окремих членів.

Просимо прийняти вислови нашого високого поважання.

За українську студентську корпорацію «Україна» в Женеві:

П. Т р а ч , голова; (підпис нечиткий), секретар.

Зміст.

Париж, неділя, 10 квітня 1932 року — ст. 1. Переклад св. Письма та книг богослужбових на українську мову — ст. 2. Наш наступ — ст. 9. Засідання Дорадочого Комітету при Управлінні Ліги Націй у справі біженців — ст. 13. На пошану Богданові Лепкому — ст. 18. 20-тилітній ювілей українського пласту в Празі — ст. 19. К. Харитон. Лиха година — ст. 22. В. С. З життя й політики — ст. 23. O b s e r v a t o r. З міжнароднього життя — ст. 26. Некрологи: Хорунжий Іван Старченко — ст. 28. С. В. Перепелиця — ст. 30. Л. Н. Дорожниковський — ст. 29. Я. Калюта — ст. 30. З широкого світу — ст. 30. Х р о н і к а. З життя української еміграції: у Франції — ст. 31.

ДРУКАРСЬКА ПОМИЛКА

В минулому числі «Тризуба» (ч. 14 з 3. IV с. р.) на ст. 22 в другій колонії в другому рядку згори треба читати: ... 24 березня... (а не лютого), а в 12 і 13 рядку згори також треба читати ... 27 березня... (а не лютого).

Українська Бібліотека ім. С. Петлюри в Парижі

відчинена в середу 6-9 год., в суботу 4-9 год., в неділю 1 - 5 год.
41, rue de la Tour d'Auvergne, Paris 9.

Редакція і адміністрація: 42, rue Deufert-Rochereau, Paris-V.
Tél. Danton 80-03.

Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.
Педагог — Комітет.

Адміністратор: Іл. Коссиш

Le Gérant: M-me Perdrizet